

Οδηγός εξατομικευμένου προγράμματος οικογενειακής υποστήριξης.

Οδηγός ΕΕΠ & συμμετοχή / συνεργασία του οικογενειακού περιβάλλοντος.

του Λάζαρου Α. Βλαχόπουλου, *PsyD*, Σύμβουλου Β', ΙΕΠ

Ο οδηγός που ακολουθεί δεν είναι νομικό ή διοικητικό, αλλά υποστηρικτικό κείμενο.

Με πολλές ευχαριστίες στο φίλο και συνεργάτη Αρναούτη Χρήστο (ΜΔΕ), Κοιν. Λειτουργό (ΔΠΘ), χωρίς την πολύτιμη βοήθεια του οποίου θα ήταν ίσως αδύνατη η ολοκλήρωση αυτού του οδηγού.

Περιεχόμενα

Εξατομικευμένα Προγράμματα Εκπαίδευσης → Κατανόηση	σελ. 3
Συχνές ερωτήσεις	σελ. 4
ΕΕΠ και οικογενειακό περιβάλλον (ή ΕΕΠ και για το οικογενειακό περιβάλλον)	σελ. 11
Αναλυτικές Οδηγίες σύνταξης (ΕΕΠ σχολείο & οικογένεια)	σελ. 15
Επισκόπηση	σελ. 16
Βήματα διαμόρφωσης & εφαρμογής ΕΕΠ	σελ. 18
Σύνταξη του ΕΕΠ (& με τους γονείς)	σελ. 21
Αναφορά προόδου και εμπλοκή γονέων (στην εφαρμογή)	σελ. 30
Εφαρμογή ΕΕΠ	σελ. 41
Παράρτημα (ενδεικτική βιβλιογραφία / υπόδειγμα εντύπου)	σελ. 42

Εισαγωγή

Όταν ένας μαθητής διαγνωστεί (π.χ. από το ΚΕΔΔΥ), ή ανιχνευτεί (από ΕΔΕΑΥ) με Ειδικές Εκπ/κές Ανάγκες, από ένα κατάλληλο υπηρεσιακό όργανο και κριθεί πως χρειάζεται και Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα (ΕΕΠ) ή αλλιώς Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπ/σης (ΕΠΕ), ή πρόγραμμα βραχύχρονης εκπ/σης/παρέμβασης, τότε αυτό καταρτίζεται από την οικεία ΕΔΕΑΥ (αν είναι πρωτοβάθμια παρέμβαση) ή το ΚΕΔΔΥ. Ένα ΕΕΠ (ή ΕΠΕ) είναι ένα σημαντικό επίσημο έγγραφο. Βασίζεται και συνοδεύει τη γνωμάτευση και διευκρινίζει τις εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή, προτείνει τις υπηρεσίες τις οποίες είναι ανάγκη να παρασχεθούν στον μαθητή καθώς και το πώς θα αξιολογείται η πρόοδός του.

Διάφορες ειδικότητες εμπλέκονται δυνητικά στη δημιουργία ενός ΕΕΠ με βασικά στελέχη τον Ψυχολόγο, τον Κοινωνικό Λειτουργό και τον Ειδικό παιδαγωγό (καθώς και άλλοι ανάλογα με τις περιστάσεις ή τις ανάγκες όπως φυσικοθεραπευτής, σχολικός νοσηλεύτης κτλ.). Ο γονιός εμπλέκεται άμεσα και θα πρέπει να ενημερωθεί, να καταθέσει την γνώμη του, να συμφωνήσει και τελικά να συμβάλλει δημιουργικά στην πραγμάτωση, από την πλευρά του.

Μην ξεχνάμε πως το σπίτι / οικογενειακό περιβάλλον (ή γενικότερα το περιβάλλον που παρέχει φροντίδα στο παιδί) είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για την ανέλιξη του παιδιού.

Συχνά μπορεί να χρειαστεί και ειδική μέριμνα για την υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος αφού η οικογένεια συχνά είναι ο καταλύτης στην αντιμετώπιση των τυχόν συναισθηματικών, συμπεριφορικών και συνοδών μαθησιακών δυσκολιών του παιδιού (π.χ. συναισθηματικές διαταραχές).

Η σύνταξη ενός λειτουργικού & αποτελεσματικού ΕΕΠ απαιτεί χρόνο, προσπάθεια και υπομονή. Η δε πραγμάτωσή του απαιτεί και επιμονή.

Για τις ανάγκες του οδηγού όπου χρησιμοποιούμε τον όρο **ΕΕΠ** εννοούμε όχι το μόνο Εξατομικευμένο Εκπ/κό Πρόγραμμα, αλλά και το **ΕΠΕ** (Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπ/σης) και το Ατομικό Πρόγραμμα Εκπ/σης (ΑΠΕ) και φυσικά και τα **βραχύχρονα προγράμματα εκπ/σης – παρέμβασης των ΕΔΕΑΥ**.

Επίσης να ξεκαθαρίσουμε πως Διαγνώσεις με την αυστηρή νομική (και επιστημονική) έννοια δίνουν κυρίως τα ΚΕΔΔΥ (ως κύριος φορέας του ΥΠ.Π.Ε.Θ), ενώ οι ΕΔΕΑΥ προχωρούν σε ανίχνευση/διαγνωστική αξιολόγηση, καθόλα χρήσιμη σε πρωτοβάθμιο επίπεδο, αλλά χωρίς το νομικό status των γνωματεύσεων ΚΕΔΔΥ & αναγνωρισμένων (από το ΥΠ.Π.Ε.Θ) φορέων.

Συχνές ερωτήσεις

-> Τι είναι το ΕΕΠ;

-> Από ποιόν σχεδιάζεται ένα ΕΕΠ;

-> Ποιοι δικαιούνται ΕΕΠ;

-> Τι περιέχει ένα ΕΕΠ;

-> Τι είδους στόχους περιλαμβάνει ένα ΕΕΠ;

-> Πώς εφαρμόζεται ένα ΕΕΠ και τι γίνεται αν υπάρχει μια διαφωνία μεταξύ γονέα και σχολείου;

-> Έχουν τα ιδιωτικά σχολεία ΕΕΠ;

-> Τι είναι το οικογενειακό ΕΕΠ;

-> Οικογένεια και ΕΕΠ

-> Τι είναι το ΕΕΠ;

Όπως ήδη αναφέραμε ένας μαθητής που λαμβάνει υπηρεσίες ειδικής αγωγής στη δημόσια παιδεία μπορεί να έχει ΕΕΠ. Το ΕΕΠ έχει ως στόχο να ανταποκριθεί στις μαθησιακές ανάγκες του παιδιού μέσω συγκεκριμένων εκπαιδευτικών στόχων.

- Εφόσον ο μαθητής είναι έφηβος, το ΕΕΠ θα πρέπει να δείχνει την έγνοια του σχολείου και για την μετέπειτα ενήλικη ζωή του (αυτονομία, τυχόν προ-επαγγελματικές / επαγγελματικές δεξιότητες).

-> Ποιοί δικαιούνται ΕΕΠ;

Ένας μαθητής δυσκολεύεται στη γλώσσα, και οι προσπάθειες/παρεμβάσεις του δασκάλου δεν έχουν αποτέλεσμα; Ένα σενάριο σαν κι αυτό δεν συνεπάγεται αυτόματα ότι το παιδί χρειάζεται ΕΕΠ. Υπάρχουν δύο προϋποθέσεις:

1. Η αξιολόγηση. Οι γονείς, οι δάσκαλοι, ένας Σύμβουλος, ένας γιατρός ή οποιοσδήποτε άλλος που υποψιάζεται ότι ένα παιδί δυσκολεύεται μπορεί να προτείνει αξιολόγηση και να ξεκινήσουν οι διαδικασίες (με την σύμφωνη γνώμη πάντα των γονέων/νομίμων κηδεμόνων). Ο σχολικός ψυχολόγος και άλλοι επαγγελματίες μπορεί να χορηγήσουν στο παιδί διάφορα τεστ. Μπορούν επίσης να το παρατηρήσουν στη τάξη του.

Ένας γιατρός – εκτός σχολείου – μπορεί να διαγνώσει μία γκάμα ιατρικών προβλημάτων. Από την άλλη η ψυχοπαιδαγωγική αξιολόγηση δεν προσφέρει 'ιατρικές γνωματεύσεις'. Έχει άλλο προσανατολισμό.

2. Η απόφαση. Η διαγνωστική επιτροπή μπορεί να προτείνει ΕΕΠ και μια ΕΔΕΑΥ ή ένα ΚΕΔΔΥ να το συντάξει με τη συνδρομή / σύμφωνη γνώμη των γονέων, αλλά και πρόσθετων ειδικών που τυχόν θα κρίνει. Η ομάδα των σχολικών επιστημόνων και οι γονείς λαμβάνουν υπ' όψη τη διαδικασία της αξιολόγησης και αποφασίζουν αν τα αποτελέσματά της δείχνουν ότι ένας μαθητής χρειάζεται εξατομικευμένες υπηρεσίες και υποστήριξη.

-> Από ποιόν σχεδιάζεται ένα ΕΕΠ;

Το απαντήσαμε ήδη στην εισαγωγή: ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός και ειδικός παιδαγωγός, είναι βασικά μέλη της ομάδας / επιτροπής σύνταξης. Η ενημέρωση (τουλάχιστον) και η συναίνεση του γονέα είναι «εκ των ων ουκ άνευ», ενώ όπως θα δούμε παρακάτω και άλλοι ειδικοί, αλλά και φορείς μπορεί να κληθούν να συνδράμουν με μοναδικό στόχο την ολοκληρωμένη υποστήριξη του μαθητή.

-> Τι περιέχει ένα ΕΕΠ;

Τα ΕΕΠ είναι σχεδιασμένα για να ανταποκριθούν στις εξατομικευμένες ανάγκες των μαθητών. Αυτό συνεπάγεται ότι το κάθε ΕΕΠ είναι μοναδικό. Ωστόσο, το κάθε ΕΕΠ θα πρέπει να περιλαμβάνει τα παρακάτω κοινά στοιχεία:

Να λαμβάνει υπόψη την αξιολόγηση της παρούσας ψυχοπαιδαγωγικής & μαθησιακής εικόνας – επίδοσης:

Πρόκειται για μια εμπεριστατωμένη περιγραφή των ικανοτήτων, δεξιοτήτων, αδυναμιών και δυνατών σημείων του παιδιού τη δεδομένη χρονική στιγμή. Αναφέρεται σε εκείνο το τμήμα του ΕΕΠ που εξηγεί πώς οι μαθησιακές δυσκολίες του παιδιού επηρεάζουν (θετικά ή αρνητικά) την ικανότητά του να ακολουθήσει το αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της γενικής εκπαίδευσης. Περιλαμβάνει λεπτομέρειες σχετικά με το πώς το παιδί ανταποκρίνεται στα μαθήματα και σε καθημερινές δραστηριότητες, όπως λ.χ. η κοινωνικοποίηση (φιλίες, επικοινωνία κτλ.).

Η αξιολόγηση της παρούσας μαθησιακής εικόνας – επίδοσης, θα πρέπει να βασίζεται σε παρατήρηση στην τάξη και σε αντικειμενικά δεδομένα, όπως είναι τα αποτελέσματα σχετικών τεστ. Είναι σημαντικό η αξιολόγηση αυτή να μην είναι μια απλή αντιγραφή της αντίστοιχης που έγινε την προηγούμενη σχολική χρονιά. Αντιθέτως, κάθε χρόνο το παιδί ωριμάζει και αποκτά νέες δεξιότητες. Επομένως, η συνεχής αξιολόγηση του εκπαιδευτικού του προφίλ θέτει νέες προκλήσεις, αφού τελικά μαζί με την ηλικία, αλλάζουν και οι εκπαιδευτικές ανάγκες του παιδιού.

Την παροχή ειδικής εκπαίδευσης που μεταφράζεται στην παροχή συγκεκριμένων εξατομικευμένων υπηρεσιών:

Το ΕΕΠ προβλέπει το είδος της υποστήριξης και των εξατομικευμένων υπηρεσιών που θα λάβει ο μαθητής. Αν, για παράδειγμα, ο μαθητής χρήζει λογοθεραπείας, το ΕΕΠ θα προτείνει λογοθεραπεία (δίνοντας και πιθανή συχνότητα και γενικές κατευθύνσεις/στόχους: αν και τέτοιες λεπτομέρειες μπορούν να ρυθμιστούν καλύτερα μόνο αν υπάρχει σχετική ειδικότητα στην ομάδα σύνταξης του ΕΕΠ). Εφόσον η υπηρεσία είναι διαθέσιμη σε σχολικό πλαίσιο, προτείνεται κατά προτεραιότητα.

Εξατομικευμένες τροποποιήσεις στην οργάνωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Αυτές αφορούν σε διαφοροποιήσεις στο αναλυτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα της τάξης με σκοπό ο μαθητής να είναι σε θέση να το παρακολουθήσει. Για παράδειγμα, μπορεί να του δοθεί επιπλέον χρόνος στα τεστ (αν αναμένεται ότι με τον επιπλέον χρόνο θα τα καταφέρει).

Επίσης, αφορούν σε **ειδικές** τροποποιήσεις στην παροχή εκπαίδευσης. Σκοπό δεν έχουν ο μαθητής να είναι σε θέση να ακολουθήσει τον ρυθμό και το επίπεδο της τάξης, αλλά να μάθει σύμφωνα με τις δικές του δυνατότητες και να επιτύχει έστω ένα μέρος από το επίπεδο της τάξης. Συνήθως, αναφέρονται σε μαθητές που υστερούν σημαντικά σε σχέση με το αναμενόμενο μέσο μαθητή της τάξης. Για παράδειγμα, μπορεί να του δοθεί μικρότερο και ευκολότερο κείμενο για ανάγνωση σε περίπτωση που κρίνεται ότι ο μαθητής δεν μπορεί να ανταποκριθεί στο ίδιο κείμενο με τους υπόλοιπους, ακόμη και αν του δοθεί περισσότερος χρόνος.

Συμπληρωματικά βοηθήματα και υπηρεσίες:

Αφορούν τη στήριξη ενός παιδιού προκειμένου να μαθαίνει εντός της τάξης του. Μπορεί να περιλαμβάνουν την παρουσία τρίτου προσώπου για την αποκλειστική στήριξη του μαθητή, εξατομικευμένες σημειώσεις, εξοπλισμό ή υποστηρικτική τεχνολογία, όπως για παράδειγμα κάποιο λογισμικό.

Ετήσιοι εκπαιδευτικοί στόχοι:

Θα πρέπει να είναι ρεαλιστικοί, κατορθωτοί και μετρήσιμοι. Το ΕΕΠ απαριθμεί τις ακαδημαϊκές και λειτουργικές ικανότητες, τις οποίες η ομάδα που έχει την ευθύνη της σύνταξης του θεωρεί, ότι το παιδί μπορεί να πετύχει μέχρι το τέλος της σχολικής χρονιάς. Οι ετήσιοι εκπαιδευτικοί στόχοι θα πρέπει να συμβάλλουν στην ένταξη και συμμετοχή του μαθητή στην τάξη του.

Αν το παιδί έχει πολλαπλές ή/και σοβαρές αναπηρίες, το ΕΕΠ θα πρέπει πιθανότατα να θέτει πιο βραχυπρόθεσμους στόχους.

Την περιγραφή της αξιολόγησης της προόδου του μαθητή και τον καθορισμό του τρόπου με τον οποίον θα ενημερώνεστε γι' αυτήν:

Το ΕΕΠ, θα πρέπει να προτείνει το πώς το σχολείο θα καταγράφει την πρόοδο του παιδιού σε σχέση πάντα με τους στόχους που έχει θέσει. Επίσης, είναι χρήσιμο να περιγράφει και τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα αποτελέσματα θα κοινοποιηθούν στους γονείς / νόμιμους κηδεμόνες.

Για παράδειγμα, ένας στόχος θα μπορούσε να είναι: «το παιδί να είναι σε θέση να διαβάσει ένα κείμενο επιπέδου τρίτης τάξης». Το ΕΕΠ θα πρέπει να καθορίσει τον τρόπο που θα καταγράφεται η πορεία του μαθητή προς τον στόχο και η συχνότητα κοινοποίησης των αποτελεσμάτων στους γονείς. Εάν τυχόν κάποιες ενδιάμεσες εκθέσεις/καταγραφές δείχνουν ότι η πρόοδος του παιδιού έχει σταματήσει, πιθανόν να χρειάζεται οι γονείς και η υπόλοιπη ομάδα σύνταξης του ΕΕΠ, να συζητήσουν διορθώσεις/αλλαγές στις παρεμβάσεις.

Το πλαίσιο φοίτησης

Το ΕΕΠ μπορεί να είναι πολύ χρήσιμο και για μαθητή που θα παρακολουθεί Τμήμα Ένταξης περιγράφοντας δυνατότητες και δυσκολίες και θέτοντας στόχους και χρονοδιαγράμματα ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή. Το ίδιο ισχύει και για το πλαίσιο σχολικής μονάδας ειδικής αγωγής. Σε κάθε περίπτωση όμως που μια ειδική επιτροπή θα κρίνει πως χρειάζεται ΕΕΠ, αυτό μπορεί να συνταχθεί. Είναι ένα εργαλείο που απευθύνεται σε κάθε μαθητή (γενικής ή ειδικής αγωγής) που μπορεί να το χρειάζεται.

Σε περίπτωση τμήματος ένταξης το ΕΕΠ θα μπορεί να προβλέπει και τον χρόνο και τα μαθήματα, και γενικά την οργάνωση του προγράμματος έτσι ώστε ο μαθητής να λείπει το λιγότερο δυνατό από την τάξη του ενώ θα ωφελείται το περισσότερο δυνατό.

Την ημερομηνία κατά την οποία το ΕΕΠ τίθεται σε ισχύ.

Ένα σχέδιο μετάβασης:

Αυτό μπορεί να ισχύσει, όταν για παράδειγμα ο μαθητής είναι 16+ετών. Ένα πρόγραμμα μετάβασης μπορεί περιλαμβάνει υπηρεσίες και υποστήριξη για να βοηθήσει έναν τελειόφοιτο μαθητή και για το τι θα γίνει μετά το σχολείο (δυνατότητες υποστήριξης, υπηρεσία, εργασία).

Υποστήριξη πέραν της σχολικής χρονιάς ή και γενικότερα του σχολείου:

Μερικοί μαθητές πιθανόν κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού ή, λιγότερο συχνά, κατά τη διάρκεια διακοπών φοίτησης, όπως οι διακοπές των Χριστουγέννων να χρειάζονται συνέχιση της υποστήριξης. Η

ευθύνη είναι σαφώς του οικογενειακού περιβάλλοντος, αλλά και της κοινότητας (π.χ. κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας).

Το ΕΕΠ αντικατοπτρίζει την ολική έγνοια για το παιδί/έφηβο και δίνει όσο είναι δυνατό κατευθύνσεις με στόχο να βοηθήσει και σε περιόδους που το σχολείο δεν λειτουργεί.

-> Τι είδους στόχους περιλαμβάνει ένα ΕΕΠ;

Το κάθε ΕΕΠ καλό είναι να περιλαμβάνει ετήσιους εκπαιδευτικούς/ψυχοπαιδαγωγικούς στόχους για το μαθητή. Οι στόχοι του ΕΕΠ πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, ρεαλιστικοί και μετρήσιμοι.

Η φράση 'Η Στέλλα θα βελτιώσει τις αναγνωστικές της δεξιότητες', δεν αποτελεί ένα συγκεκριμένο ή μετρήσιμο στόχο. Πώς μπορείτε να μετρήσετε τη βελτίωση του; Πόση βελτίωση είναι αρκετή;

Εδώ είναι ένα παράδειγμα για το πώς διατυπώνεται ένας συγκεκριμένος, ρεαλιστικός και μετρήσιμος στόχος: 'Με βάση το βιβλίο της Γλώσσας της δευτέρας τάξης, η Στέλλα θα πρέπει να είναι σε θέση να εκφωνήσει ένα απόσπασμα περίπου 100 λέξεων σε ένα λεπτό με τυχαία σφάλματα που δεν θα ξεπερνούν το 10% και δεν θα αλλάζουν το τελικό νόημα του κειμένου'.

Είναι πάρα πολύ σημαντικό στην σύνταξη του ΕΕΠ να συμμετέχουν ειδικοί με γνώσεις και εμπειρία ώστε να μπορούν να τεθούν ρεαλιστικά τέτοιοι στόχοι. Η ομάδα σύνταξης είναι χρήσιμο να μπορεί να καλεί τους ειδικούς που κρίνει απαραίτητο κάθε φορά (δασκάλους της τάξης κτλ.).

Η ομάδα του ΕΕΠ θέτει τους στόχους κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης. Κατά την αξιολόγηση των στόχων, θα συζητηθούν:

- **Μετρήσεις που να δείχνουν την πρόοδο του μαθητή βάσει των στόχων.**

Τυποποιημένα τεστ και μετρήσεις που βασίζονται στη διδακτέα ύλη είναι δύο αντικειμενικοί τρόποι για την αξιολόγηση της προόδου. Στις μετρήσεις που βασίζονται στη διδακτέα ύλη εμπλέκονται εκπαιδευτικοί που κάνουν συχνά τεστ ή διαγωνίσματα για να καθορίσουν πόσο καλά ένας μαθητής προχωρεί. Εάν οι στόχοι του ΕΕΠ είναι γραμμένοι με έναν συγκεκριμένο και μετρήσιμο τρόπο, οι πληροφορίες αυτές θα δώσουν μια σαφή εικόνα για το παιδί.

- **Ενημέρωση του γονέα - κηδεμόνα.**

Αυτό θα πρέπει να γίνεται τακτικά – όχι μόνο μία φορά το χρόνο. Φυσικά και στο τέλος του έτους, είναι χρήσιμο να σταλεί μια έκθεση στον γονέα (ή να γίνει μια ενημέρωση – συζήτηση) σχετικά με την πρόοδο προς τους στόχους, μαζί με ελέγχους προόδου των τριμήνων.

- **Εμπλοκή του γονέα/κηδεμόνα.**

Η άποψη του γονέα θα πρέπει να ακουστεί με σεβασμό. Εργαλεία μας σε κάθε τυχόν διαφορετική προσέγγιση θα πρέπει να είναι η υπομονή και η πειθώ. Ο γονιός μπορεί να συνεισφέρει τη γνώση του για τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες του μαθητή και να μας μεταφέρει τα όνειρα του παιδιού και της οικογένειας. Οι επιστήμονες θα εξηγήσουν ποια και πώς μπορούν να πραγματοποιηθούν. Η ενεργός εμπλοκή του γονέα/κηδεμόνα και η συνεργασία με τους εκπ/κούς και τους άλλους ειδικούς της εκπ/σης έχει το πλεονέκτημα πως η όποια προσπάθεια γίνεται για το καλό του μαθητή, δεν περιορίζεται γεωγραφικά είτε στο σπίτι, είτε στο σχολείο, αλλά υπάρχει συνέχεια.

- **Σε ποιο βαθμό οι τροποποιήσεις στην οργάνωση του σχολείου και στην παρεχόμενη εκπαίδευση (όπως π.χ. υποστηρικτικά τεχνολογικά μέσα) είναι αποτελεσματικά.**

- Αν δεν επιφέρουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, η επιτροπή/ομάδα σύνταξης του ΕΕΠ μπορεί να συζητήσει την αναβάθμιση, διακοπή ή αντικατάστασή τους. Έχει τη δυνατότητα, επίσης, να προτείνει κάθε νέο εκπαιδευτικό ή τεχνολογικό μέσο που μπορεί να λειτουργήσει θετικά για το παιδί.

- Τα αποτελέσματα της πρώτης ή της πιο πρόσφατης αξιολόγησης/γνωμάτευσης (από φορέα τύπου ΚΕΔΔΥ) του παιδιού, εφόσον υπάρχει. Το παιδί θα πρέπει να αξιολογείται ανά τριετία. Ο σχολικός ψυχολόγος ή άλλος ειδικός επαγγελματίας είναι συνήθως αυτός που θα εξηγήσει τα αποτελέσματα κατά τη συνεδρίαση του ΕΕΠ.

Το ΕΕΠ αποτυπώνει την παρούσα εικόνα της ακαδημαϊκής και λειτουργικής επίδοσης του παιδιού και τους στόχους που έθεσε η ομάδα. Σε συμπληρωματικό ΕΕΠ μπορούν να καταγραφούν τυχόν αλλαγές που επίσης θα συμφωνηθούν, πριν από την λήξη κάποιου ΕΕΠ. Στο τέλος του έτους αυτό γίνεται υποχρεωτικά με μορφή έκθεσης προόδου, ενώ στην αρχή του επόμενου συντάσσεται νέο ΕΕΠ αν κρίνεται απαραίτητο. Τέλος ένα ΕΕΠ μπορεί να έχει και μεγαλύτερη διάρκεια, π.χ. τριετία, ώστε να συμπίπτει με τις γνωματεύσεις των ΚΕΔΔΥ αλλά θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να έχει ενδιάμεσους (ετήσιους) στόχους και τη δυνατότητα ενδιάμεσου επαναπροσδιορισμού και αλλαγών με βάση την εκτίμηση της προόδου.

-> Πώς εφαρμόζεται ένα ΕΕΠ;

Το σχολείο δεν μπορεί να παρέχει υπηρεσίες ειδικής αγωγής χωρίς τη συγκατάθεσή του γονέα. Όμοια και για την εφαρμογή του ΕΕΠ χρειάζεται η συγκατάθεση του γονέα/κηδεμόνα.

Ο γονιός μπορεί :

- να δεχθεί μόνο κάποια μέρη του προτεινόμενου ΕΕΠ. Θα πρέπει να επισημάνει πού διαφωνεί και πού συμφωνεί και καλό είναι να το κάνει εγγράφως. Η ομάδα του ΕΕΠ μπορεί να περιλαμβάνει τις αντιρρήσεις ως προσθήκη στο έγγραφο του ΕΕΠ. Μόνο τα μέρη του ΕΕΠ που είναι κοινώς αποδεκτά θα εφαρμοστούν.
- να αρνηθεί το σύνολο του προτεινόμενου ΕΕΠ. Στην περίπτωση αυτή, διαφωνεί ενυπόγραφα και το ΕΕΠ μπαίνει στο αρχείο.
- να ζητήσει κάποια, άλλη συνεδρίαση για να συζητήσει τις ανησυχίες του. Οι ανησυχίες και οι ενστάσεις μπορούν ίσως να διευθετηθούν μέσα από μια προσέγγιση αμοιβαίου σεβασμού. Οι ανησυχίες του γονιού είναι σεβαστές, αλλά και οι απόψεις των ειδικών θα πρέπει να γίνουν όμοια σεβαστές από τον γονιό προς όφελος του μαθητή. Το σχολείο επιθυμεί το καλύτερο δυνατό για όλους τους μαθητές του.

Στα πλαίσια της καλής συνεργασίας, αλλά και της αποτελεσματικότητας:

Όλα τα μέρη (ομάδα σύνταξης, γονείς, σχολείο) παίρνουν από ένα αντίγραφο του ΕΕΠ. Πρόσβαση στο έγγραφο έχουν όσοι εκπ/κοί ασχολούνται με τον μαθητή και συνακόλουθα τους αφορά. Είναι εμπιστευτικό έγγραφο. Αν έχετε αμφιβολίες σχετικά με το αν κάποιος εκπ/κοί πρέπει να έχουν πρόσβαση στο ΕΕΠ ή όχι ρωτάτε την ομάδα σύνταξης. Αν το ΕΕΠ συντάχθηκε από ΕΔΕΑΥ, το ΚΕΔΔΥ θα ενημερωθεί σχετικά όταν / εφόσον αξιολογήσει τον μαθητή. Στην αντίστροφη περίπτωση η ΕΔΕΑΥ ενημερώνεται άμεσα, για να συμβάλλει ανάλογα.

-> Έχουν τα ιδιωτικά σχολεία ΕΕΠ;

Εφόσον μαθητής από ιδιωτικό σχολείο παραπέμφθηκε σε ΚΕΔΔΥ το οποίο έκρινε απαραίτητη την σύνταξη ΕΕΠ τότε φυσικά μπορεί να υπάρξει ΕΕΠ και για ιδιωτικό σχολείο. Εξάλλου το ΕΕΠ είναι του μαθητή κι όχι του σχολείου.

-> Τι είναι το Οικογενειακό ΕΕΠ:

Έχουμε καταλάβει πως πάρα πολύ συχνά η οικογένεια είναι καταλύτης. Η οικογένεια και γενικότερα ο χρόνος που ο μαθητής βρίσκεται εκτός σχολικού περιβάλλοντος, παίζουν μεγάλη σημασία. Παρακάτω θα αναφερθούμε περισσότερο σε ένα ΕΕΠ που για λόγους κοινωνικοποίησης, συμπεριφοράς κτλ. δίνει μεγαλύτερο βάρος από ότι συνήθως στο οικογενειακό περιβάλλον και προτείνει περισσότερη υποστήριξη, οργάνωση του χρόνου και γενικότερα παρεμβάσεις στο οικογενειακό πλαίσιο ή ευρύτερα, στο εξωσχολικό πλαίσιο. Αυτό το ΕΕΠ θα το ονομάσουμε Οικογενειακό ΕΕΠ. Η αλήθεια είναι πως μάλλον σπάνια ένα ΕΕΠ χρειάζεται να είναι μόνο σχολικό ή μόνο οικογενειακό. Πρέπει να υπάρχει ολιστική φροντίδα & υποστήριξη για το παιδί/μαθητή.

-> Οικογένεια και ΕΕΠ

Καλό είναι να μην αρχειοθετήσει απλώς η οικογένεια το ΕΕΠ, αλλά να το μελετήσει (ή καλύτερα, να το μελετάει συχνά) και να συμμετέχει σε ό,τι την αφορά και της αναλογεί, για να αυξήσει τις πιθανότητες επιτυχίας του.

Η οικογένεια πρέπει να ανατρέχει στο ΕΕΠ κατά τη διάρκεια τακτικών συναντήσεων γονέων-δασκάλων. Να εκφράζει τους προβληματισμούς της σχετικά με το τι παρατηρεί στο παιδί, τη συμπεριφορά και τα μαθήματά του.

Επιγραμματικά

- Το ΕΕΠ είναι ο ακρογωνιαίος λίθος του προγράμματος ειδικής εκπαίδευσης του παιδιού.
- Το ΕΕΠ θα πρέπει να αντανακλά τα 'δυνατά σημεία', τις ανάγκες και την πρόοδο του μαθητή κατά τη διάρκεια της σχολικής του ζωής.
- Πάνω απ' όλα, το ΕΕΠ θα πρέπει να αντανακλά τις τρέχουσες ανάγκες του παιδιού. Το παιδί πρέπει να προοδεύει στο σχολείο, σε βασικές δεξιότητες, στην απόκτηση γνώσης αλλά και είναι πιθανόν να αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις. Γι' αυτό είναι σημαντικό το ΕΕΠ του να εξελίσσεται. Θα πρέπει να τεκμηριώνει ό,τι έχει κατακτηθεί και θα πρέπει να περιλαμβάνει νέους στόχους και μέσα υλοποίησης.
- Ο ψυχολόγος της ομάδας συμβάλλει στην αλληλοκατανόηση και στην ομαλή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων μερών και φυσικά και με τους γονείς. Ο κοινωνικός λειτουργός φέρνει στην ομάδα την κατανόηση, (κι όσον αφορά τους γονείς και την καθοδήγηση) προς αξιοποίηση, των κατάλληλων δομών, πόρων κτλ. για κοινωνικές υπηρεσίες & διευκολύνσεις που είτε παρέχονται, είτε όχι από τις σχολικές δομές. Συμβάλλει, μαζί με τον ψυχολόγο, στην κατανόηση της κοινωνικό-συναισθηματικής (& οικογενειακής) πραγματικότητας του μαθητή. Ο εκπ/κός μεταφέρει το μαθησιακό κομμάτι, αλλά και το κομμάτι που ονομάζουμε κοινωνικοποίηση μέσω του σχολείου. Ο γονιός τα όνειρα για το παιδί, την καθημερινή έγνοια, την αγάπη. Όλοι μαζί αλληλοσυμπληρώνονται.

ΕΕΠ και οικογενειακό περιβάλλον (ή ΕΕΠ και για το οικογενειακό περιβάλλον)

Όσο μικρότερος είναι ένας μαθητής, τόσο περισσότερο η ανέλιξή του έχει μεγαλύτερη σχέση με τα όσα γίνονται στο οικογενειακό και γενικότερα εξω-σχολικό περιβάλλον και λιγότερο με καθαρά ακαδημαϊκού

τύπου παρεμβάσεις. Όσο εξελίσσεται η ηλικία (βιολογική ή μαθησιακή) τόσο το σχολείο έχει πιο δραστικό ρόλο. Έτσι σε ένα παιδάκι 4 ετών βασική αρίθμηση μπορεί να διδάξει και μια μητέρα, η οποία όμως λίγα μπορεί να κάνει σε σχέση με τα μαθηματικά π.χ. της Β' λυκείου (εκτός αν είναι η ίδια μαθηματικός).

Τελικά βέβαια, ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα είναι (ή θα πρέπει να είναι) μια ανάμιξη ακαδημαϊκών/σχολικών και οικογενειακών/εξωσχολικών παρεμβάσεων.

Τέλος, εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε την σημασία της πρώιμης παρέμβασης, μια σημασία που στην ελληνική εκπ/κή πραγματικότητα δεν έχει κατανοηθεί ακόμη πλήρως. Είναι σημαντικό η παρέμβαση να είναι όσο πιο πρώιμη γίνεται (κάθε κηπουρός ξέρει πως το δενδράκι πολύ πιο εύκολα υποστηρίζεται όταν είναι φυτό παρά όταν σαν ολοκληρωμένο δένδρο έχει ήδη πάρει κλίση).

Ας δούμε μερικές διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα σε ένα ΕΕΠ με οικογενειακό προσανατολισμό και σε ένα ΕΕΠ που δίνει έμφαση σε παρεμβάσεις εντός του σχολικού περιβάλλοντος.

	ΕΕΠ (οικ.)	ΕΕΠ (σχολικό)
	Γενικά, μικρότερη ηλικία (π.χ. νήπιο)	Γενικά, μεγαλύτερη ηλικία (π.χ. Γυμνάσιο)
1	Βασίζεται σε αξιολόγηση της εξελικτικής / μαθησιακής κατάστασης του παιδιού. Έμφαση στην τυπική ή μη τυπική ανάπτυξη.	Βασίζεται σε αξιολόγηση της εξελικτικής / μαθησιακής κατάστασης του παιδιού. Έμφαση σε ακαδημαϊκές επιδόσεις και συμπεριφορά.
2	Υπάρχει περιγραφή/εκτίμηση της οικογενειακής κατάστασης και των τυχόν αναγκών.	Υπάρχει εκτίμηση του οικογενειακού περιβάλλοντος, των τυχόν αδυναμιών και των αναγκών.
3	Περιγράφονται οι (μετρήσιμοι / πρακτικοί / εφικτοί) στόχοι εμπλέκοντας δυναμικά το οικογενειακό περιβάλλον τόσο σε επίπεδο σχεδίασης, όσο και εκτέλεσης, αλλά και αξιολόγησης της προόδου. Οι στόχοι μπορεί να είναι εξαμηνιαίοι λόγω της εξελικτικής ταχύτητας των μικρότερων παιδιών.	Περιγράφονται οι (μετρήσιμοι / πρακτικοί / εφικτοί) στόχοι , εμπλέκοντας δυναμικά το οικογενειακό περιβάλλον τόσο σε επίπεδο σχεδίασης, όσο και εφαρμογής, όπου χρειάζεται, μια και η σχολική ζωή είναι στο κέντρο της προσοχής, ενώ σε επίπεδο αξιολόγησης η οικογένεια κυρίως ενημερώνεται. Οι στόχοι συχνά είναι ετήσιοι, σε αλληλεπίδραση με το αναλυτικό πρόγραμμα.
4	Γίνεται σαφής αναφορά σε υπηρεσίες απαραίτητες για την υποστήριξη του παιδιού και της οικογένειας (εκπ/κές, κοινωνικές, υγείας), αλλά και υλικών (π.χ. αμαξίδιο,	Γίνεται αναφορά στις υπηρεσίες ειδικής αγωγής στο σχολικό πρόγραμμα και περιβάλλον, με όλες τις αναγκαίες αλλαγές, προσαρμογές και παρεμβάσεις σε ακαδημαϊκό, συμπεριφορικό ή

	ακουστικά).	πρακτικό επίπεδο (π.χ. προσβασιμότητα).
5	Περιλαμβάνονται προτεινόμενες ημ/νίες για έναρξη και λήξη του ΕΕΠ σαν σύνολο καθώς και των επιμέρους (τυχόν) προτεινόμενων υπηρεσιών (π.χ. εργοθεραπεία). Ακόμα περιλαμβάνονται στοιχεία για την κάθε επιμέρους υπηρεσία (πώς θα παρέχεται, συχνότητα κτλ.). Τα στοιχεία αυτά μπορεί να μην είναι υπερβολικά λεπτομερή, αλλά τόσο όσο χρειάζεται για να δίνουν σαφείς γενικές κατευθύνσεις και να μεταφέρουν τον βαθμό της σημαντικότητας των υπηρεσιών αυτών.	Περιλαμβάνονται προτεινόμενες ημ/νίες για έναρξη και λήξη του ΕΕΠ σαν σύνολο καθώς και των επιμέρους (τυχόν) προτεινόμενων υπηρεσιών (π.χ. εργοθεραπεία). Ακόμα περιλαμβάνονται στοιχεία για την κάθε επιμέρους υπηρεσία (πώς θα παρέχεται, συχνότητα κτλ.). Τα στοιχεία αυτά μπορεί να μην είναι υπερβολικά λεπτομερή, αλλά τόσο όσο χρειάζεται για να δίνουν σαφείς γενικές κατευθύνσεις και να μεταφέρουν τον βαθμό της σημαντικότητας των υπηρεσιών αυτών.
6	Κάποιες υπηρεσίες πιθανόν να πρέπει να παρέχονται στο οικογενειακό ή γενικότερα στο εξωσχολικό περιβάλλον ή/και σε επαφή με ομάδες ομηλίκων. Ακόμα πιθανόν η οικογένεια να χρειάζεται συμβουλευτική ή άλλη υποστήριξη εξατομικευμένα ή σαν σύνολο/σύστημα. Πρέπει όλα αυτά να καταγραφούν και να αιτιολογηθούν επαρκώς, καθώς και τα επιθυμητά αποτελέσματα/στόχοι.	Οι υπηρεσίες θα πρέπει να έχουν – όσο αυτό είναι εφικτό- έδρα και στόχευση το σχολικό περιβάλλον μέσα στο οποίο προσπαθούμε να εντάξουμε, να κοινωνικοποιήσουμε και γενικά να βοηθήσουμε στην πρόοδο τον μαθητή, μαθησιακά και συμπεριφορικά. Φυσικά υπάρχει πάντα η πιθανότητα για ανάγκη παρεμβάσεων εκτός του σχολικού πλαισίου, και πάλι στο μέτρο του δυνατού και με την στήριξη της οικογένειας (π.χ. συμμετοχή του παιδιού σε αθλητικούς / πολιτιστικούς συλλόγους και δρώμενα για περαιτέρω εξάσκηση, κοινωνικοποίηση κτλ.).
7	Αναφορά στα πρόσωπα ή στις υπηρεσίες που εμπλέκονται στην υποστήριξη του παιδιού.	Αναφορά στα πρόσωπα ή στις υπηρεσίες που εμπλέκονται στην υποστήριξη του μαθητή.
8	Η ομάδα / επιτροπή που είναι υπεύθυνη για το ΕΕΠ στηρίζει την οικογένεια όπου απαιτείται και βοηθά στην ομαλή μετάβαση από ένα εκπαιδευτικό/εξελικτικό πλαίσιο σε άλλο.	Η ομάδα / επιτροπή που είναι υπεύθυνη για το ΕΕΠ βοηθά τον μαθητή στην ομαλή μετάβαση από ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο σε άλλο, ενώ μπορεί, στο μέτρο του δυνατού, να στηρίξει γενικότερα και την οικογένεια μετά από σχετικό αίτημά της.
9	Η παρουσία της οικογένειας είναι περισσότερο από αναγκαία στις συνάντησης σύνταξης ή αξιολόγησης (ενδιάμεσης, τελικής) του ΕΕΠ αφού μεγάλο κομμάτι του μπορεί να είναι εξωσχολικό. Σε μικρότερα παιδιά / μαθητές το ΕΕΠ μπορεί να ρίχνει το βάρος στη συμπεριφορά, την κοινωνικοποίηση, την	Η παρουσία της οικογένειας είναι σημαντική κυρίως για την αποδοχή του ΕΕΠ και την παρακολούθηση της πορείας του. Σε μεγαλύτερους μαθητές το βάρος συχνά δίνεται στο μαθησιακό / ακαδημαϊκό πλαίσιο και στις στρατηγικές μάθησης.

	προετοιμασία για μάθηση κτλ.	
10	Μπορεί να χρειαστεί να γίνει πρόβλεψη για το πώς δεν θα υπαναχωρήσουν όσα επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, στο χρόνο των διακοπών. Μοιραία το βάρος πέφτει σε σχετικές ενέργειες από την πλευρά της οικογένειας. Η επιστημονική ομάδα του ΕΕΠ μπορεί ίσως να προτείνει δραστηριότητες, κοινωνικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες υγείας που μπορούν να βοηθήσουν.	Μπορεί να χρειαστεί να γίνει πρόβλεψη για το πώς δεν θα υπαναχωρήσουν όσα επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, στο χρόνο των διακοπών. Μοιραία το βάρος πέφτει σε σχετικές ενέργειες από την πλευρά της οικογένειας. Η επιστημονική ομάδα του ΕΕΠ μπορεί ίσως να προτείνει δραστηριότητες, κοινωνικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες υγείας που μπορούν να βοηθήσουν.
11	Οι γονείς μπορούν να επιλέξουν να αποδεχθούν ή να απορρίψουν το προτεινόμενο ΕΕΠ, να θέσουν τους προβληματισμούς τους και στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας να προσπαθήσουν να βρουν κοινό τόπο με την ομάδα σύνταξης. Οι γονείς συχνά πράττουν και οι ειδικοί παρακολουθούν και στηρίζουν. Γονείς & επιστήμονες πρέπει να θυμούνται πως ο στόχος είναι το καλό του μαθητή. Οι γονείς να μην ξεχνούν πως οι επιστήμονες είναι οι ειδικοί και οι ειδικοί να μην ξεχνούν πως ο γονιός αγωνιά...	Οι γονείς μπορούν να επιλέξουν να αποδεχθούν ή να απορρίψουν το προτεινόμενο ΕΕΠ, να θέσουν τους προβληματισμούς τους και στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας να προσπαθήσουν να βρουν κοινό τόπο με την ομάδα σύνταξης. Οι ειδικοί συχνά πράττουν και οι γονείς υποστηρίζουν και ενημερώνονται. Γονείς & επιστήμονες πρέπει να θυμούνται πως ο στόχος είναι το καλό του μαθητή. Οι γονείς να μην ξεχνούν πως οι επιστήμονες είναι οι ειδικοί και οι ειδικοί να μην ξεχνούν πως ο γονιός αγωνιά...
12	Στόχος είναι περισσότερο η ένταξη και η μαθησιακή ετοιμότητα.	Στόχος είναι κυρίως η σχολική ένταξη και η γνωστική ενσωμάτωση.

Τελικά χρειάζεται μια ανάμειξη όλων των στοιχείων ανάλογα όχι μόνο με την βιολογική ηλικία, αλλά και με το εξελικτικό επίπεδο και φυσικά τις ιδιαίτερες ανάγκες του παιδιού.

Μην ξεχνάμε ποτέ πως πολλά προβλήματα και δυσκολίες μπορεί να έχουν τις ρίζες τους στο οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού. Αλλά κι όταν δεν ισχύει αυτό η στήριξη και ακόμα περισσότερο η συμμετοχή του περιβάλλοντος αυτού μπορεί να είναι καταλυτική στην πορεία του παιδιού/μαθητή.

Το ΕΕΠ προσπαθεί να πετύχει το μέτρο του δυνατού για κάθε παιδί...

Αμέσως μετά ακολουθούν αναλυτικές οδηγίες σύνταξης, προϋποθέσεων και εφαρμογής ενός ΕΕΠ (με στοιχεία τόσο σχολικά/ακαδημαϊκά όσο και εξωσχολικά/οικογενειακά).

Εισαγωγή

Η έρευνα και η εμπειρία έχουν δείξει ότι για την καλύτερη εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρίες (ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες), τα σχολεία πρέπει:

- Να έχουν υψηλές προσδοκίες.
- Να καλύπτουν εκείνες τις ανάγκες (πρακτικές, ακαδημαϊκές, υγειονομικές, ψυχολογικές κτλ.) του μαθητή που θα του επιτρέπουν να έχει πρόσβαση, να συμμετέχει και να προοδεύει στο πρόγραμμα σπουδών της τάξης του στο μέγιστο δυνατό βαθμό.
- **Να διασφαλίζουν ότι οι γονείς έχουν πραγματικές ευκαιρίες συμμετοχής και αποδοχής του ΕΕΠ.**
- Να διασφαλίζουν ότι όλοι όσοι εργάζονται με μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες και τις γνώσεις για να βοηθήσουν αυτούς τους μαθητές να ανταποκριθούν στους ακαδημαϊκούς, λειτουργικούς και συμπεριφορικούς τους στόχους.
- Να προετοιμάζουν τους μεγαλύτερους μαθητές για τη μετάβασή τους στην ενήλικη ζωή, και την εργασία και να τους μάθουν να ζουν μία παραγωγική αυτόνομη ενήλικη ζωή στο μέγιστο δυνατό βαθμό.
- Να παρέχουν υψηλής ποιότητας διδασκαλία και μέσα υποστήριξης που να βασίζονται στην έρευνα.

Το ΕΕΠ είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της ειδικής εκπαίδευσής για κάθε μαθητή. Είναι το εργαλείο που τοποθετεί τις ειδικές ανάγκες του κάθε μαθητή στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Είναι ανάγκη να γίνει κατανοητό πως το ΕΕΠ είναι η φυσική εξέλιξη της διαδικασίας της αξιολόγησης/διάγνωσης στο εκπαιδευτικό επίπεδο.

Το ΕΕΠ ως ο ακρογωνιαίος λίθος της ειδικής εκπαίδευσης

Το ΕΕΠ είναι ένα έγγραφο στρατηγικού σχεδιασμού. Ένα ΕΕΠ προσδιορίζει τις μοναδικές ανάγκες του μαθητή και πώς το σχολείο θα αντιμετωπίσει στρατηγικά (με συγκεκριμένους στόχους και με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα) τις ανάγκες αυτές. Το ΕΕΠ καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα διατεθούν οι πόροι (σε υπηρεσίες και μέσα) ειδικής εκπαίδευσης που διαθέτει η σχολική μονάδα προκειμένου να καλυφθούν οι ειδικές ανάγκες των μαθητών.

Το ΕΕΠ προσδιορίζει πώς οι (μεγαλύτεροι) μαθητές θα προετοιμαστούν σταδιακά για την ενήλικη ζωή. Επίσης, το ΕΕΠ αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο λογοδοσίας για το προσωπικό του σχολείου, τους μαθητές και τους γονείς. Τέλος, το ΕΕΠ μπορεί να λειτουργήσει και ως εργαλείο ελέγχου για την ορθή διαχείριση των πόρων εκ μέρους του σχολείου. Ως πόροι νοούνται τα μέσα και οι υπηρεσίες ειδικής αγωγής που διαθέτει μία σχολική μονάδα. Αν οι μαθητές προοδεύουν ως προς τους στόχους που θέτει το ΕΕΠ, τότε μάλλον γίνεται και ορθή χρήση των πόρων.

Είναι γενικά παραδεκτό πως η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια. Αναμφίβολα, κάποιες φορές οι γονείς φορτίζουν το κλίμα της συνεργασίας με τη συμπεριφορά τους. Προσκολλημένοι στις δύσκολες εμπειρίες τους συμπεριφέρονται με τρόπο που αποθαρρύνει τους εκπ/κούς. Και οι εκπ/κοί όμως, από τη μεριά τους, συχνά και μέσα στον φόρτο της εργασίας τους ξεχνούν το φορτίο κόπωσης και αγωνίας με το οποίο παλεύουν οι γονείς. Ένα καλά σχεδιασμένο ΕΕΠ μπορεί να φέρει κοντά – ήδη από την διαδικασία σύνταξής του – γονείς και εκπ/κούς και στην πορεία της εκτέλεσής τους να τους κάνει να συνεργάζονται

αποτελεσματικά και αρμονικά. Αυτό από μόνο του είναι μια τεράστια νίκη προς όφελος του μαθητή και της εκπ/σης γενικότερα.

Το ΕΕΠ βρίσκει, εκ των πραγμάτων, συχνότερη εφαρμογή στα πλαίσια μονάδων γενικής αγωγής, αυτό όμως δεν απαγορεύει σε καμία περίπτωση την σύνταξή του και για μαθητές ΣΜΕΑΕ, εάν μια κατάλληλη διαγνωστική ομάδα το κρίνει απαραίτητο.

Το ΕΕΠ:

- Υποστηρίζει την συμμετοχή και την εξέλιξη του μαθητή στο αναλυτικό πρόγραμμα εκπαίδευσης στην τάξη.
- Σταδιακά προετοιμάζει τον μαθητή για την ενήλικη ζωή.
- Εξασφαλίζει μια στρατηγική και συντονισμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των αναγκών του μαθητή.
- Προσδιορίζει το πώς πρέπει να ρυθμιστούν οι πόροι που διαθέτει η σχολική μονάδα ώστε να υποστηρίξει τις ανάγκες του μαθητή.
- Παρέχει κατευθύνσεις εκπαίδευσης.
- Παρέχει ένα σημαντικό εργαλείο ελέγχου της πορείας του μαθητή.

Επισκόπηση

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα Εξατομικευμένης (ΕΕΠ)

Το ΕΕΠ είναι το εργαλείο που διασφαλίζει ότι ο μαθητής με αναπηρία έχει πρόσβαση στην εκπ/ση και του παρέχονται οι κατάλληλες ευκαιρίες μάθησης, διευκολύνσεις, προσαρμογές, υπηρεσίες ειδικής αγωγής και υποστηρικτικά μέσα προκειμένου να προοδεύσει μαθησιακά και να καλυφθούν οι σχετικές με την αναπηρία μοναδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του.

Ποιος συντάσσει το ΕΕΠ;

Η Επιτροπή πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένα άτομα που γνωρίζουν το μαθητή και τις μοναδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του, καθώς και άτομα που μπορούν να προτείνουν τη χρήση των διαθέσιμων πόρων (σε υπηρεσίες και μέσα) της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση των αναγκών του.

Για τα ελληνικά δεδομένα κορμός της επιτροπής είναι τα μέλη του ΚΕΔΔΥ ή η ΕΔΕΑΥ.

Η επιτροπή/ομάδα σύνταξης λοιπόν μπορεί να αποτελείται από το τα παρακάτω μέλη (η λίστα είναι ενδεικτική κι όχι αποκλειστική) :

1. Τον μαθητή:

Φυσικά, είναι αυτός για τον οποίο συντάσσεται και δεν μπορεί να συνταχθεί χωρίς αυτόν, χωρίς η επιτροπή να τον ξέρει, να τον έχει αξιολογήσει, να έχει συζητήσει μαζί του, να ξέρει τις δυνατότητες και τις αδυναμίες του. Οι ανησυχίες, τα ενδιαφέροντα ακόμα και οι προτάσεις του μαθητή για την καλύτερη εκπ/σή του, πρέπει να ληφθούν υπ' όψη. Η φυσική συμμετοχή του κατά την σύνταξη συνήθως δεν κρίνεται απαραίτητη, αν και θα μπορούσε να εξετασθεί αυτό ενδεχόμενο.

2. Οι γονείς του παιδιού:

Οι γονείς ενημερώνουν την ομάδα για το ιστορικό καθώς και τις τρέχουσες πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες, τις ανάγκες και τις ανησυχίες του παιδιού τους, καθώς επίσης, και ιδέες για την βελτίωση της εκπαίδευσης του. Επίσης δίνουν πληροφορίες σχετικά με τις προσδοκίες, τις ελπίδες και τα όνειρα που έχουν για το παιδί τους, και συχνά είναι σε θέση να μιλήσουν για εκείνες τις παρεμβάσεις που υπήρξαν επιτυχείς ή ανεπιτυχείς για το παιδί τους στο παρελθόν. Ακόμη παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα ενδιαφέροντα του, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως κίνητρα μάθησης, τις δεξιότητες που επιδεικνύει εντός και εκτός σπιτιού και κατά πόσον εφαρμόζει εκτός σχολικού πλαισίου τις δεξιότητες που έμαθε στο σχολείο. Οι ανησυχίες των γονέων για την εκπαίδευση του παιδιού τους θα πρέπει κι αυτές να λαμβάνονται υπ' όψη στην διαδικασία σύνταξης του ΕΕΠ. Η φυσική τους παρουσία κατά την σύνταξη, δεν αποτελεί μέρος της

αντίστοιχης κουλτούρας στην πατρίδα μας, συνηθίζεται η αναλυτική ενημέρωσή τους μετά την σύνταξη, για την απόσπαση της συγκατάθεσης τους. Ίσως όμως θα έπρεπε να σκεφτούμε μια πιο ενεργητική συμμετοχή με παρουσία σε κάποια ή κάποιες από τις συνεδριάσεις της ομάδας σύνταξης, κάτι που σίγουρα θα ενίσχυε όχι μόνο τις πιθανότητες συναίνεσης στο ΕΕΠ, αλλά και της δυναμικής συμμετοχής στην πραγμάτωσή του. Σίγουρα θα πρέπει να έχουμε την ευελιξία να κάνουμε αλλαγές στο προτεινόμενο ΕΕΠ αν μια τέτοια ανάγκη προκύψει κατά την ενημέρωση των γονέων.

3. Εκπαιδευτικός γενικής αγωγής

Εφόσον το παιδί φοιτά στο γενικό σχολείο, τουλάχιστον ένας εκπαιδευτικός γενικής εκπαίδευσης του παιδιού θα πρέπει να συμμετέχει ως μέλος της επιτροπής. Ο εκπαιδευτικός της γενικής τάξης έχει γνώση των απαιτήσεων του προγράμματος σπουδών της γενικής εκπαίδευσης του σχολείου και βοηθά την ομάδα του ΕΕΠ στις κατάλληλες παρεμβάσεις, τις εκπαιδευτικές στρατηγικές, τις συμπληρωματικές βοήθειες και υπηρεσίες υποστήριξης και τροποποιήσεις του προγράμματος, με τελικό στόχο τη συμμετοχή του στο μέγιστο δυνατό βαθμό στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών της γενικής τάξης. Ακόμα και αν θεωρητικά (ή τυπικά) πιθανόν να αρκεί η παρουσία ενός εκπαιδευτικού γενικής αγωγής, η ομάδα θα πρέπει πιθανόν να αναζητήσει και την γνώμη και άλλων εκπαιδευτικών που μπαίνουν στη γενική τάξη, άσχετα αν δεν αποτελέσουν τακτικά μέλη της ομάδας σύνταξης του ΕΕΠ, π.χ. γυμναστής, μουσικός κλπ.

4. Σχολικός Ψυχολόγος

Συμβάλλει στην κατανόηση των επιμέρους αξιολογήσεων που έχουν πραγματοποιηθεί για το μαθητή, βοηθά να καθοριστούν οι παρεμβάσεις & η μορφή στήριξης καθώς επίσης και οι στρατηγικές που χρειάζεται ο μαθητής, συμβάλλει στον σχεδιασμό του ΕΕΠ για την κάλυψη των αναγκών του μαθητή και στον προσδιορισμό, σχεδιασμό και εφαρμογή ψυχολογικών υπηρεσιών που ο μαθητής μπορεί να χρειαστεί.

5. Εκπρόσωπος της σχολικής μονάδας (δ/ντής)

Φέρει γνώση του συνόλου των υπηρεσιών και μέσων που μπορεί να προσφέρει η σχολική μονάδα καθώς και των απαραίτητων διοικητικών διαδικασιών, και αποτελεί την διασύνδεση του ΕΕΠ με το όλο σύστημα του σχολείου. Υπηρετεί ως πρόεδρος της επιτροπής για τις ΣΔΕΥ – ΕΔΕΑΥ.

6. Κοινωνικός λειτουργός

Φέρνει στην ομάδα τη γνώση των κοινωνικών υπηρεσιών και παροχών και θα στηρίξει τον γονιό στην αναζήτηση υπηρεσιών που μπορεί να κριθούν αναγκαίες, αλλά πιθανόν δεν προσφέρονται από το σχολικό σύστημα (π.χ. ανάγκη φυσιοθεραπείας σε πλαίσιο που οι σχολικές υπηρεσίες δεν μπορούν να την παράσχουν).

7. Άτομα με γνώση ή ειδική εμπειρογνωμοσύνη για το μαθητή (σχολικός νοσηλευτής κτλ.)

Εκτός από τα άλλα απαιτούμενα μέλη, οι γονείς και το προσωπικό του σχολείου έχουν τη διακριτική ευχέρεια να καλέσουν και άλλα άτομα που έχουν εξειδικευμένες γνώσεις ή εμπειρογνωμοσύνη σχετικά με το μαθητή. Έτσι π.χ. ο σχολικός νοσηλευτής θα είναι απαραίτητος ένα για μαθητή που ταλαιπωρείται από κρίσεις «Ε». Είναι σημαντικό για διασφαλιστεί ότι η ομάδα σύνταξης έχει τη δυνατότητα εμπλοκής ειδικοτήτων που μπορούν να συνεισφέρουν στη συζήτηση των αναγκών και των προτάσεων για την υποστήριξη του μαθητή.

8. Εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής, ή άλλης ειδικότητας σχετικής με την ειδική αγωγή.

Τουλάχιστον ένας εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής θα πρέπει να συμμετέχει στις συνεδριάσεις της επιτροπής. Ο εκπαιδευτικός αυτός θα πρέπει να έχει τα προσόντα να παρέχει ειδική εκπαίδευση στον τύπο του προγράμματος στο οποίο ο μαθητής ενδέχεται να ενταχθεί και πιθανόν και να κληθεί να εφαρμόσει το ΕΕΠ του μαθητή. Ο εκπαιδευτικός ειδικής αγωγής του μαθητή παρέχει πληροφορίες σχετικά με την ειδικά σχεδιασμένη εκπαίδευση που απαιτείται για την αντιμετώπιση των μοναδικών αναγκών του μαθητή.

9. Εκπρόσωποι άλλων οργανισμών/υπηρεσιών

Όταν ο σκοπός της συνάντησης είναι να συζητηθούν υπηρεσίες μετάβασης, ένας εκπρόσωπος για κάθε συμμετέχοντα οργανισμό είναι πιθανό να κληθεί να παρίσταται ώστε να μεταφέρει πληροφορίες και εμπειρίες από την πλευρά αυτής της υπηρεσίας.

Ομοίως και όταν ένας μαθητής παρακολουθεί ένα πρόγραμμα υποστήριξης εκτός σχολείου (π.χ. Κέντρο Ψυχικής Υγείας).

Έτσι θα μπορέσει να επιτευχθεί ένα επίπεδο συντονισμού και να μην δρουν οι φορείς χωρίς συνεννόηση.

Βήματα για την διαμόρφωση και εφαρμογή ενός ΕΕΠ

Το ΕΕΠ είναι καλό να συνταχθεί σε μια συγκεκριμένη σειρά. Οι πληροφορίες που εξετάζονται και συζητούνται σε κάθε στάδιο παρέχουν τη βάση για το επόμενο βήμα στη διαδικασία.

Βήμα 1: Μελέτη των πληροφοριών της αξιολόγησης.

Η διαγνωστική αξιολόγηση του μαθητή είναι φυσικά η βάση της ύπαρξης, αλλά και της σύνταξης του ΕΕΠ. Οι αξιολογήσεις πρέπει να παρέχουν μαθησιακά στοχευόμενες πληροφορίες ως προς τις ιδιαίτερες ανάγκες του μαθητή, τους τρέχοντες λειτουργικούς, γνωστικούς, σωματικούς, αναπτυξιακούς και συμπεριφορικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη μάθηση και το πώς η αναπηρία επηρεάζει τη συμμετοχή και την εξέλιξη στο εκπ/κό πρόγραμμα καθώς και στις κατάλληλες για την ηλικία δραστηριότητες.

Πρέπει να σιγουρευτούμε πως όταν (όπως συχνά συμβαίνει) υπάρχουν γενικότερες ανάγκες το ΕΕΠ δεν θα περιορίζεται μόνο σε παρεμβάσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα.

Βήμα 2: Καθορισμός παροχής/πρότασης υπηρεσιών ειδικής αγωγής.

Η ομάδα σύνταξης πρέπει να μελετήσει εάν ο μαθητής έχει κάποια αναπηρία που απαιτεί υπηρεσίες ειδικής αγωγής πέραν των εκπ/κών παρεμβάσεων. Φυσικά υπάρχει πάντα το θέμα του ποιες υπηρεσίες μπορεί να τις παράσχει η εκπ/σή και ποιες απλώς να τις προτείνει (π.χ. εργοθεραπεία ή λογοθεραπεία). Ακόμη σε αυτό το βήμα θα μελετηθεί η πιθανότητα/δυνατότητα παροχής κατ' οίκον εκπ/σης κτλ. Σημειώστε πως η τυχόν κατ' οίκον εκπ/ση α) θα πρέπει να επανεξετάζεται σε τακτά και προκαθορισμένα διαστήματα και β) να μην είναι ποτέ αιτία οριστικής αποκοπής τους παιδιού από το (φυσικό) σχολικό τους περιβάλλον – άρα να υπάρχουν στο ΕΕΠ σχετικές προβλέψεις (επισκέψεις, συμμετοχής σε εκδηλώσεις κτλ.).

Βήμα 3: Προσδιορισμός τα σημερινών επιπέδων απόδοσης του μαθητή και των ατομικών αναγκών του σύμφωνα με καθένα από τους παρακάτω τέσσερις τομείς αναγκών (η λίστα δεν είναι αποκλειστική):

- ακαδημαϊκή επίδοση (γνωστικό επίπεδο, στρατηγικές μάθησης κτλ.),
- κοινωνική ανάπτυξη (κοινωνικές & επικοινωνιακές δεξιότητες, αυτοεξυπηρέτηση κτλ.) &
- σωματική ανάπτυξη (τυχόν ειδικές ανάγκες κτλ.).

Κατά τη συνεδρίαση της επιτροπής σύνταξης (ή ομάδας σύνταξης), οι τωρινές δεξιότητες του μαθητή, τα δυνατά σημεία και οι ιδιαίτερες ανάγκες του θα πρέπει να συζητηθούν και να τεκμηριωθούν. Αυτό περιλαμβάνει το πώς η αναπηρία του μαθητή επηρεάζει τη συμμετοχή και πρόοδο του στο αναλυτικό πρόγραμμα γενικής εκπαίδευσης ή/και τη συμμετοχή σε δραστηριότητες της ηλικίας, την εξέταση των ιδιαίτερων δυνατών σημείων και αναγκών του μαθητή και των ανησυχιών των γονέων για τη βελτίωση της εκπαίδευσης του παιδιού τους.

Βήμα 4: Πολύ σημαντική η εμπλοκή ή και παρέμβαση στο οικογενειακό περιβάλλον.

Θα πρέπει να μελετηθεί η εμπλοκή του οικογενειακού περιβάλλοντος πέραν της ενημέρωσης / συναίνεσης που κρίνεται πολύ σημαντική έτσι κι αλλιώς. Πιθανώς να ζητηθεί και να συζητηθούν τρόποι υποστήριξης συνέχισης των σχολικών παρεμβάσεων στο σπίτι ώστε να ενισχυθεί η πιθανότητα επίτευξης και σταθεροποίησης των στόχων. Από την άλλη μπορεί το οικογενειακό περιβάλλον να έχει ανάγκη στήριξης per se ώστε να μπορεί με την σειρά του να στηρίζει τον μαθητή. Αυτό μπορεί να συμπεριλαμβάνει συμβουλευτική οικογενείας, προνοιακές παρεμβάσεις κ.ά.

Βήμα 5: Καθορισμός ρεαλιστικών ετήσιων - μετρήσιμων στόχων

Μετά τον προσδιορισμό και τη συζήτηση των σημερινών επιπέδων απόδοσης του μαθητή η επιτροπή (ΕΔΕΑΥ) πρέπει να κάνει μια πρόταση σχετικά με τους ετήσιους μετρήσιμους στόχους που ο μαθητής μπορεί πραγματικά να επιτύχει. Για κάθε ετήσιο στόχο, το ΕΕΠ πρέπει να υποδεικνύει τα σχετικά κριτήρια αξιολόγησης (το μέτρο που χρησιμοποιείται για να καθοριστεί εάν έχει επιτευχθεί ο στόχος), τις διαδικασίες αξιολόγησης (πώς η πρόοδος θα μετρηθεί) και τα χρονοδιαγράμματα (πότε η πρόοδος θα μετρηθεί) που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη του ετήσιου στόχου.

Βήμα 6: Αναφορά έκθεσης προόδου για τους γονείς

Η επιτροπή πρέπει να αναγνωρίζει και να καταγράφει στο ΕΕΠ, πότε να παρέχονται στους γονείς (περιοδικές) εκθέσεις για την πρόοδο του μαθητή αναφορικά με τους ετήσιους στόχους.

Βήμα 7: Καθορισμός της συμμετοχής στην κανονική τάξη, ή, για παιδιά προσχολικής ηλικίας, καθορισμός της συμμετοχής σε δραστηριότητες με συνομηλίκους χωρίς αναπηρία

Με βάση τη πρόταση της επιτροπής, το ΕΕΠ πρέπει να προσδιορίσει τον βαθμό της συμμετοχής του μαθητή σε κοινές τάξεις και εξωσχολικές δραστηριότητες με συνομηλίκους χωρίς αναπηρία.

Βήμα 8: Προσδιορισμός αναγκών μεταφοράς και προσβασιμότητας

Η ομάδα πρέπει να εντοπίσει και να αντιμετωπίσει τις ειδικές ανάγκες μεταφοράς του μαθητή. Επίσης θέματα προσβασιμότητας.

Βήμα 9: Καθορισμός πλαισίου φοίτησης

Η επιτροπή (όταν είναι ταυτόχρονα και διαγνωστική – όπως τα ΚΕΔΔΥ) πρέπει να αποφασίσει και το είδος του πλαισίου φοίτησης, όπου το ΕΕΠ του μαθητή θα πρέπει να υλοποιηθεί (π.χ. τοποθέτηση του μαθητή στην κατάλληλη σχολική μονάδα). Ουσιαστικά η αρμοδιότητα αυτή ενυπάρχει πάντα, μόνο που μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση. Δηλαδή όταν η επιτροπή/ομάδα μπορεί άμεσα να αποφασίσει και το πλαίσιο/είδος σχολείου (με βάση τη γνωμάτευση) ή όταν θα παραπέμψει σε πιο αρμόδια (για θέματα καθορισμού σχολικής μονάδας φοίτησης) διαγνωστική ομάδα (παραπομπή που μπορούν να κάνουν οι ΕΔΕΑΥ), αν κρίνει πως το υπάρχον πλαίσιο δεν είναι κατάλληλο. Το πλαίσιο καθορίζεται με βάση το λιγότερο περιοριστικό περιβάλλον όπου το ΕΕΠ του μαθητή μπορεί να υλοποιηθεί. Αν το ΕΕΠ του μαθητή δεν απαιτεί κάποια άλλη διάταξη/διαμόρφωση, ο μαθητής με αναπηρία θα πρέπει να εκπαιδευτεί στο σχολείο στο οποίο θα παρακολουθούσε εάν δεν είχε κάποια αναπηρία.

Οι (τυχόν) αποφάσεις (ΚΕΔΔΥ) ή οι ενδεδειγμένες ενέργειες (ΕΔΕΑΥ) που αφορούν στο **πλαίσιο φοίτησης**:

- βασίζονται στις ατομικές δυνατότητες και τις ανάγκες του μαθητή,
- αντικατοπτρίζουν την εξέταση της υπόθεσης του αν ο μαθητής θα μπορούσε να επιτύχει τους στόχους ενός ΕΕΠ στο υπάρχον πλαίσιο ή χρειάζεται επανακαθορισμός του,
- δεν βασίζονται αποκλειστικά και μόνο στο αν ο μαθητής χρήζει τροποποιήσεων στο πρόγραμμα σπουδών.

Βήμα 10: Εφαρμογή

Το ΕΕΠ πρέπει να αναγράφει την προβλεπόμενη ημερομηνία εφαρμογής του. Κάθε μαθητής με αναπηρία θα πρέπει να έχει ένα ΕΕΠ σε ισχύ κατά την έναρξη κάθε σχολικού έτους. Το ΕΕΠ πρέπει να εφαρμόζεται το συντομότερο δυνατό μετά τη συνεδρίαση της επιτροπής.

Το σχολείο πρέπει να μεριμνήσει για να εξασφαλίσει ότι το ΕΕΠ ενός μαθητή υλοποιείται σύμφωνα με τις προτάσεις της ομάδας σύνταξης, που περιλαμβάνουν αλλά δεν περιορίζονται:

- στην παροχή αντιγράφων των ΕΕΠ, ανάλογα με την περίπτωση
- στην ενημέρωση του κάθε προσώπου που εμπλέκεται στην εφαρμογή του ΕΕΠ και στην
- παροχή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού στον μαθητή σε μια προσιτή εναλλακτική μορφή εφόσον προβλέπεται από το ΕΕΠ.

Βήμα 11: Επανεξέταση και, εφόσον απαιτείται, αναθεώρηση του ΕΕΠ

Οι ανάγκες των μαθητών αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Ως εκ τούτου, η επαναξιολόγηση των επιμέρους αναγκών του κάθε μαθητή, η επιλεξιμότητα του για την ειδική αγωγή και η τακτική αξιολόγηση της καταλληλότητας των ειδικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών που έχουν παρασχεθεί στο μαθητή πρέπει να γίνεται τουλάχιστον μία φορά κάθε τρία χρόνια, εκτός εάν σχολείο και γονείς συμφωνούν ότι η επαναξιολόγηση δεν είναι αναγκαία. Μια επαναξιολόγηση μπορεί να διεξαχθεί συχνότερα εάν το απαιτούν οι συνθήκες ή εάν ο γονέας ή ο δάσκαλος ζητά την επαναξιολόγηση του μαθητή, αλλά όχι πιο συχνά από μία φορά το χρόνο.

Βήμα 12: Οικογενειακό / εξωσχολικό τμήμα του ΕΕΠ

Το τμήμα αυτό επανεξετάζεται επίσης σε ετήσια ή το αργότερο σε τριετή βάση (εκτός και πάλι αν όλοι οι εμπλεκόμενοι συμφωνούν πως πλέον δεν χρειάζεται) . Η υποστήριξη και οι υπηρεσίες που παρέχονται προς το οικογενειακό περιβάλλον είναι ανάγκη να ελέγχονται και να αναθεωρούνται έτσι ώστε να στηρίζουν τον μαθητή μέσα από την στήριξη του περιβάλλοντός του. Υπενθυμίζουμε πως περιλαμβάνει – ανάλογα με

τις ανάγκες – τρόπους υποστήριξης της οικογένειας (σε επίπεδο ψυχικής υγείας ή υγείας-πρόνοιας), αλλά και οδηγίες για το πώς το περιβάλλον του μαθητή με Ειδικές Εκπ/κές Ανάγκες θα υποβοηθήσει και ενίοτε θα επεκτείνει δημιουργικά την ειδική αγωγή που παρέχεται στο σχολικό περιβάλλον (π.χ. με το να επαναλαμβάνει κάποιες ασκήσεις εργοθεραπευτικού τύπου στο σπίτι ή με το να προωθεί την κοινωνικοποίηση του παιδιού με την εγγραφή του σε κάποιο σύλλογο κ.ά.).

Έχει βρεθεί πως όταν το περιβάλλον εμπλέκεται δυναμικά η πορεία του μαθητή είναι πολύ καλύτερη γνωστικά, συναισθηματικά και κοινωνικά.

Κατευθυντήριες Γραμμές για την Σύνταξη του ΕΕΠ

Οι ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές για τη σύνταξη του ΕΕΠ είναι σημαντικές για να εξασφαλίσουν ότι το ΕΕΠ του κάθε μαθητή αναπτύσσεται και υλοποιείται μέσα σε σωστά πλαίσια.

- Η διαδικασία σύνταξης του ΕΕΠ είναι μια διαδικασία με επίκεντρο το μαθητή. Δεν θα πρέπει να υπεισέρχονται άλλες θεματικές ή επιδιώξεις.
- Οι πληροφορίες που παρέχονται από τους γονείς σχετικά με τις δυνατότητες και τις ανάγκες του παιδιού τους είναι ένα ζωτικό μέρος της αξιολόγησης και είναι κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη ενός ΕΕΠ που θα οδηγήσει στην επιτυχία του μαθητή.
- Η συνεισφορά του κάθε ατόμου στην επιτροπή/ομάδα σύνταξης θα πρέπει να ενθαρρύνεται.
- Όλα τα μέλη της ομάδας είναι συνυπεύθυνα για να συμβάλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη του ΕΕΠ του μαθητή.
- Οι πληροφορίες και οι οδηγίες δίνονται στη γλώσσα ή στο επίπεδο που ο γονέας και ο μαθητής μπορεί να κατανοήσει.
- Η ειδική αγωγή είναι μια υπηρεσία και η διαδικασία ανάπτυξης του ΕΕΠ εξελίσσεται για να βρει λύσεις σε ανησυχίες και σκέψεις, ώστε να υποστηριχθεί η πρόοδος του μαθητή προς τα πρότυπα εκπαίδευσης της Πολιτείας και να εξασφαλιστεί ότι ο μαθητής λαμβάνει υπηρεσίες ειδικής αγωγής στο λιγότερο περιοριστικό και ταυτόχρονα καταλληλότερο περιβάλλον για τον ίδιο.
- Οι προτάσεις του ΕΕΠ βασίζονται στο σημερινό επίπεδο επίδοσης του μαθητή και λαμβάνουν υπόψη τις δυνατότητες, τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις του.
- Οι προτάσεις του ΕΕΠ λαμβάνουν υπόψη τις ανησυχίες του γονέα για την εκπαίδευση του παιδιού του.
- Το ΕΕΠ έχει συνταχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να λειτουργεί ως ένα χρήσιμο έγγραφο που δίνει κατευθύνσεις και να παρέχει ένα εργαλείο για τη μέτρηση της προόδου του.
- Το ΕΕΠ προσπαθεί να αντιμετωπίσει κατάλληλα όλες τις ιδιαίτερες ανάγκες του μαθητή χωρίς να περιορίζεται από την τρέχουσα διαθεσιμότητα των απαιτούμενων υπηρεσιών.
- Επισημαίνονται τα μέσα και οι υπηρεσίες που λειτουργούν υποστηρικτικά για το μαθητή.
- Υπάρχει μέριμνα – ειδικά για μαθητές 15 ετών και άνω – για το μέλλον τους στην εκπ/ση και στην κοινωνία.
- Η ομάδα δεν θεωρεί πως με την σύνταξη του ΕΕΠ ολοκλήρωσε το έργο της. Ακολουθεί η παρακολούθηση της πορείας του ΕΕΠ, η ενημέρωση και η συνεργασία με τους γονείς (κηδεμόνες – οικ. περιβάλλον) και η ανανέωση ή αναθεώρηση αν παραστεί ανάγκη. Κι αυτά αφορούν τόσο το κομμάτι του ΕΕΠ που αφορά στο σχολείο όσο και στο σπίτι. Η καλή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων είναι τεράστιας σημασίας.

Σύνταξη του ΕΕΠ

Καταγραφή πληροφοριακών στοιχείων για το μαθητή.

Το όνομα του μαθητή αναφέρεται στο ΕΕΠ. Το ΕΕΠ μπορεί επίσης να αναφέρει την ημερομηνία γέννησης του μαθητή.

Καταγραφή Ειδικών Εκπ/κών Αναγκών

Το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει τις ειδικές εκπ/κές ανάγκες που καλείται να αντιμετωπίσει.

Ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ.

Το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει την προβλεπόμενη ημερομηνία που θα πρέπει να εφαρμοστεί.

Προβλεπόμενη ημερομηνία της ετήσιας επαναξιολόγησης

Πρέπει να αναγράφεται η προβλεπόμενη ημερομηνία επανεξέτασης του ΕΕΠ. Το ΕΕΠ του κάθε μαθητή πρέπει να επανεξετάζεται και, εάν χρειάζεται, να αναθεωρείται τουλάχιστον μία φορά ετησίως για να προσδιοριστεί εάν έχουν επιτευχθεί οι ετήσιοι στόχοι για το μαθητή. Για μερικούς μαθητές ίσως χρειαστούν συχνότερες επαναξιολογήσεις για την προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος, ως αποτέλεσμα των μεταβαλλόμενων αναγκών του μαθητή. Αυτό όμως είναι εξαίρεση και πιθανόν να θα αποφασιστεί στην πορεία. Ανά τριετία σίγουρα θα πρέπει να γίνει μια πιο ολοκληρωμένη αξιολόγηση όχι μόνο της πορείας του ΕΕΠ, αλλά κυρίως του ψυχοπαιδαγωγικού προφίλ του παιδιού – που είναι και η βάση για το ΕΕΠ.

Σκοπός

Ένα κατάλληλο πρόγραμμα για ένα μαθητή με αναπηρία ξεκινά με ένα ΕΕΠ που αντικατοπτρίζει τα αποτελέσματα της ατομικής αξιολόγησής του και περιγράφει τις ανάγκες του παιδιού που πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω της παροχής ειδικών υπηρεσιών εκπαίδευσης, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνατότητες, τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις του μαθητή και τις ανησυχίες των γονέων. Αυτή η συγκεκριμένη ενότητα από το ΕΕΠ του μαθητή προσδιορίζει τις περιοχές των μοναδικών αναγκών του που σχετίζονται με την αναπηρία του και το επίπεδο της λειτουργικότητας του, συμπεριλαμβανομένων των δυνατοτήτων του, που σχετίζονται με τις εν λόγω περιοχές. Αυτό είναι το θεμέλιο πάνω στο οποίο η επιτροπή βασίζεται για τον προσδιορισμό των στόχων και των υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των ατομικών αναγκών του μαθητή.

Σκέψεις σχετικά με τον προσδιορισμό των τωρινών επιπέδων επίδοσης

Η επιτροπή πρέπει να διασφαλίσει ότι τα επίπεδα επίδοσης και η εκτίμηση των ατομικών αναγκών του μαθητή διαμορφώνονται βάσει:

- των αποτελεσμάτων των πιο πρόσφατων ατομικών αξιολογήσεων,
- των δυνατοτήτων του μαθητή,
- των αποτελεσμάτων του μαθητή στις σχολικές αξιολογήσεις,
- των απόψεων των γονέων για την ενίσχυση της εκπαίδευσης του παιδιού τους,
- ειδικών παραγόντων που σχετίζονται με την αναπηρία του μαθητή, όπως οι ανάγκες του στους τομείς της συμπεριφοράς, της επικοινωνίας (προφορικής και γραπτής), και της υποστηρικτικής τεχνολογίας και υπηρεσιών,
- του βαθμού που η αναπηρία του μαθητή επηρεάζει τη συμμετοχή και την πρόοδό του στο γενικό πρόγραμμα σπουδών, ή για την προσχολική αγωγή, τη συμμετοχή σε δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία, και
- των αποτελεσμάτων των κατάλληλων για την ηλικία αξιολογήσεων μετάβασης και τις δυνατότητες του μαθητή, τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα που έχουν σχέση με τη μετάβαση από το σχολείο σε δραστηριότητες μετά την αποφοίτησή του.

Τα επίπεδα επίδοσης και η εκτίμηση των αναγκών:

- συνοψίζουν πληροφορίες για το προφίλ του μαθητή, από διάφορες πηγές,
- μεταφράζουν τις πληροφορίες που προέρχονται από τεχνικές εκθέσεις αξιολόγησης σε σαφείς, περιεκτικές αναφορές,
- προσδιορίζουν τις εκπαιδευτικές επιπτώσεις των αξιολογήσεων, και
- περιγράφουν, στη γλώσσα που οι γονείς και οι επαγγελματίες μπορούν να καταλάβουν, τις μοναδικές ανάγκες του μαθητή που το ΕΕΠ θα καλύψει και προσδιορίζουν το επίπεδο απόδοσης του μαθητή σε αυτές τις περιοχές των αναγκών του.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης

Το ΕΕΠ πρέπει να καταγράφει τα αποτελέσματα της αρχικής ή της πιο πρόσφατης ατομικής αξιολόγησης του μαθητή,

Παράδειγμα (δεν είναι πλήρες):

Αξιολόγηση συμπεριφοράς: ο μαθητής (α' γυμνασίου) παρουσίασε δυσκολίες στους τομείς του αυτοελέγχου και την προσοχή και έδειξε επιθετικότητα, με τη μορφή της καταστροφής υλικών αντικειμένων. Οι παρατηρήσεις και οι αναφορές από δασκάλους δείχνουν ότι οι συμπεριφορές αυτές λειτουργούν ως τάσεις φυγής/αποφυγής και ως απάντηση στο άγχος που βιώνει από την έλλειψη ικανοτήτων σε συγκεκριμένους τομείς.

Αξιολόγηση στα μαθήματα: Γλώσσα βαθμός 9, Μαθηματικά 8.

Οι 5 περιοχές αναγκών που πρέπει να διευθετηθούν στην καταγραφή του τωρινού επιπέδου απόδοσης και ατομικών αναγκών του μαθητή

Η πρόταση του ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει τα σημερινά επίπεδα απόδοσης του μαθητή της και να καταγράφει τις ατομικές ανάγκες σύμφωνα με καθένα από τους παρακάτω τέσσερις τομείς:

1. Ακαδημαϊκή επίδοση, λειτουργική απόδοση και χαρακτηριστικά μάθησης.

- δραστηριότητες της καθημερινής ζωής (π.χ., προσωπική φροντίδα, την προετοιμασία των γευμάτων, οικιακών δραστηριοτήτων, διαχείριση των πόρων),
- το επίπεδο της νοητικής λειτουργίας (π.χ., τη γενική νοημοσύνη, την προσοχή, τη μνήμη, την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, τη λειτουργία της γλώσσας),
- αναμενόμενο ρυθμό της προόδου στην απόκτηση δεξιοτήτων και πληροφοριών (π.χ., ο ρυθμός με τον οποίο ένας μαθητής μαθαίνει νέες πληροφορίες ή τις δεξιότητες, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως αυτά που σχετίζονται με τα επίπεδα του παιδιού γνωστικές δεξιότητες, τα ενδιαφέροντα & την ηλικία) και
- μαθησιακό στυλ (δηλαδή πώς ο μαθητής μαθαίνει καλύτερα, όπως: μέσα από οπτικές ή ακουστικές εμπειρίες, με συνεργατική μάθηση ή με συχνή επανάληψη).

2. Κοινωνική ανάπτυξη.

Ο βαθμός και η ποιότητα αναφορικά με:

- τις σχέσεις με τους συμμαθητές και τους ενήλικες,
- τα συναισθήματα για τον εαυτό και
- την κοινωνική προσαρμογή στο σχολείο και στο περιβάλλον της κοινότητας/γειτονιάς.

3. Σωματική ανάπτυξη.

Ο βαθμός ή η ποιότητα:

- κινητικής και αισθητηριακής ανάπτυξης,
- του επιπέδου υγείας,
- της ευεξίας,

- των σωματικών ικανοτήτων ή των περιορισμών που αφορούν τη διαδικασία της μάθησης.

4. Ανάγκες διαχείρισης/πρακτικές λύσεις (τεχνολογικά βοηθήματα κτλ.).

Ανθρώπινοι πόροι (π.χ., βοήθεια στον εντοπισμό των τάξεων και στην παρακολούθηση του προγράμματος των μαθημάτων, βοήθεια στην καταγραφή σημειώσεων και υλικοί πόροι (π.χ., διδακτικό υλικό σε εναλλακτικές μορφές)).

5. Ανάγκες (τυχόν) σε επίπεδο στήριξης οικογενειακού (γενικότερα: εξωσχολικού) περιβάλλοντος.

Συμβουλευτική οικογενείας, στήριξη περιβάλλοντος σε επίπεδο κοινωνικής πρόνοιας, υπηρεσίες υγείας για το περιβάλλον του μαθητή, εκπ/ση σε θέματα που θα βοηθήσουν την ορθή στήριξη, παροχή οδηγιών κτλ.

Η έκθεση των επιπέδων επίδοσης του μαθητή και οι ανάγκες του στους παραπάνω τομείς πρέπει να αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο η αναπηρία επηρεάζει τη συμμετοχή και την πρόοδο του παιδιού στο γενικό πρόγραμμα σπουδών (δηλαδή, το ίδιο πρόγραμμα σπουδών και για μη ανάπηρους μαθητές), ή για τους μαθητές προσχολικής ηλικίας ανάλογα με την περίπτωση, το πώς η αναπηρίας επηρεάζει τη συμμετοχή σε δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία.

Οι αναφορές του ΕΕΠ για τα τωρινά επίπεδα απόδοσης θα πρέπει να απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις:

Οι αναφορές για τα τωρινά επίπεδα θα πρέπει να απαντήσουν σε ερωτήματα όπως:

- Ποιες είναι οι μοναδικές ανάγκες του μαθητή που προκύπτουν από την αναπηρία του;
- Τι είναι αυτό που ο μαθητής μπορεί και τι είναι αυτό που δεν μπορεί να κάνει αυτή τη στιγμή;
- Ποιες είναι οι δυνατότητες του μαθητή σε αυτόν τον τομέα;
- Πώς οι ανάγκες αυτές επηρεάζουν τη συμμετοχή του μαθητή και την πρόοδο του στο γενικό πρόγραμμα σπουδών ή, για παιδιά προσχολικής αγωγής, τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία τους;
- Ποιές είναι οι ανησυχίες των γονέων για την εκπαίδευση του παιδιού τους; Πώς μπορούν να βοηθήσουν; (ή να βοηθηθούν ώστε να βοηθήσουν)
- Ποια εκπαιδευτικά ή / και συμπεριφορικά μέσα υποστήριξης ή υπηρεσίες έχουν λειτουργήσει αποτελεσματικά ή μη αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των αναγκών π.χ. την προηγούμενη σχολική χρονιά;
- Τι διευκολύνσεις ή / και τροποποιήσεις του προγράμματος ή μέσα υποστήριξης και υπηρεσίες υπήρξαν αποτελεσματικά ή μη αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των αναγκών την προηγούμενη σχολική χρονιά;
- Τι εκπαιδευτικά μέσα υποστήριξης και υπηρεσίες είναι πιθανό να βοηθήσουν και να χρησιμοποιηθούν από το μαθητή;

Όπου το ΕΕΠ δεν είναι δυνατόν να βοηθάει άμεσα (π.χ. στο οικογενειακό περιβάλλον είναι ανάγκη να γίνει κάποια πολύ σοβαρή χειρουργική επέμβαση που αποτελεί τροχοπέδη για όλους και για τον μαθητή) θα βοηθάει όπως μπορεί ή θα προβλέπει στήριξη της οικογένειας για την εξεύρεση λύσης (ανακατεύθυνση σε κατάλληλες υπηρεσίες – π.χ. στην κοινωνική υπηρεσία ενός νοσοκομείου).

Όταν ολοκληρώσετε τα σημερινά επίπεδα απόδοσης και τον τομέα των ατομικών αναγκών στο ΕΕΠ ενός μαθητή, θα πρέπει να είστε σε θέση να αναφέρεται:

Τις μοναδικές ανάγκες του μαθητή που απαιτεί το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του μαθητή για να εξατομικευτεί:

Εξατομικεύουμε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα του μαθητή, λόγω των μοναδικών αναγκών του που σχετίζονται με την αναπηρία του στους τομείς (π.χ., της ανάγνωσης, της γραφής, της οργάνωσης, της μνήμης, της όρασης, της ακοής, της επίλυση προβλημάτων, της προσοχής, των κινητικών δεξιοτήτων).

Αυτό που ο μαθητής μπορεί και δεν μπορεί να κάνει σε κάθε περιοχή των αναγνωρισμένων αναγκών του:

Στον τομέα της _____, ξέρουμε αυτός ο μαθητής μπορεί να _____, αλλά δεν μπορεί να _____. (π.χ., στην περιοχή της μνήμης, μπορεί να θυμηθεί μια ακολουθία δύο-βημάτων, αλλά δεν ολοκληρώνει τις δραστηριότητες που περιλαμβάνουν πολλαπλά στάδια, όπως «ετοιμάσου για το σχολείο»).

Οι δυνατότητες του μαθητή (που μπορούν να αξιοποιηθούν) :

Μαθαίνει καλύτερα μέσω _____ (π.χ. με χρησιμοποίηση της μουσικής για δραστηριοποίηση της μνήμης, με αγκυρωμένη μάθηση).

Διαπιστώσεις των γονέων σχετικά με τις ανάγκες του παιδιού τους:

(π.χ. Αναστατώνεται και κλαίει στο σπίτι όταν έχει να κάνει γραπτές εργασίες, δεν δείχνει στο σπίτι οποιεσδήποτε από τις γλωσσικές δεξιότητες που οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι έχει επιτευχθεί στο σχολείο, έχει ξεσπάσματα κάθε φορά που θα βγει έξω στην κοινότητα).

Οι περιβαλλοντικοί, ανθρώπινοι ή υλικοί πόροι θα πρέπει να δώσουν τη δυνατότητα στον μαθητή να επωφεληθεί από την εκπαίδευση:

(π.χ., θα χρειαστεί τη δομή και τη ρουτίνα σε όλη την διάρκεια του σχολικού προγράμματος, στενή παρακολούθηση κατά τη διάρκεια της μετάβασης, βοήθεια στις σημειώσεις, προσαρμοστικά εξαρτήματα για την υποστήριξη του σώματος, εκπαιδευτικό υλικό σε μεγάλα μεγέθη εκτύπωσης, σύστημα θετικής ενίσχυσης συμπεριφοράς).

Πώς η αναπηρία επηρεάζει τη συμμετοχή και την πρόοδο στο γενικό πρόγραμμα σπουδών ή σε μαθητές της προσχολικής αγωγής (και όχι μόνο), πώς η αναπηρία επηρεάζει τη συμμετοχή σε κατάλληλες για την ηλικία δραστηριότητες.

Τα σημερινά επίπεδα της επίδοσης πρέπει να περιλαμβάνει μια περιγραφή του πώς η αναπηρία του μαθητή επηρεάζει τη συμμετοχή του στο γενικό πρόγραμμα σπουδών.

Παραδείγματα:

- Η Κατερίνα δυσκολεύεται στην οργάνωση υλικού και πληροφοριών.
- Ο Γιώργος έχει δυσκολία στην οργάνωση των πληροφοριών σε μεγαλύτερες μονάδες (π.χ., βασικές ιδέες ή θέματα). Καταλαβαίνει τα μέρη ενός κειμένου, αλλά έχει δυσκολία στον καθορισμό των βασικών ιδεών και στο να γράψει σε περίληψη τις πληροφορίες που διαβάζει.

Για παιδιά προσχολικής αγωγής, οι κατάλληλες δραστηριότητες περιλαμβάνουν δραστηριότητες όπως ο χρωματισμός, η προ-ανάγνωση, η ακρόαση ιστοριών, το ατομικό, το συνεργατικό και το παράλληλο παιχνίδι.

- Παραδείγματα:**
- Ο Δημοσθένης προτιμά να παίζει στην απομόνωση και είναι αναστατωμένος (π.χ., κλαίει και χτυπά τους άλλους), όταν ένας άλλος μαθητής τον πλησιάζει πολύ. Ως αποτέλεσμα, οι αλληλεπιδράσεις με τους συμμαθητές του την ώρα του παιχνιδιού είναι περιορισμένες.

- Τα προβλήματα προσοχής του Δημήτρη έχουν ως αποτέλεσμα να μη μπορεί να ακολουθήσει τις οδηγίες του δασκάλου, να πετάγεται στο μάθημα και να ανταποκρίνεται ανάρμοστα κατά τη διάρκεια ομαδικών δραστηριοτήτων.

Εξέταση ειδικών παραγόντων

Το ΕΕΠ μπορεί να προβλέπει την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών ή επιπρόσθετων διευκολύνσεων ή άλλων τροποποιήσεων σε επίπεδο μέσων ή/και προγράμματος, ανάλογα με τις ειδικές εκπ/κές ανάγκες του μαθητή.

Στρατηγικές (συμπεριλαμβανομένων των θετικών συμπεριφορικών παρεμβάσεων) και υποστηρικτικά μέσα για την αντιμετώπιση εκείνων των συμπεριφορών του μαθητή που επηρεάζουν αρνητικά τη μάθηση του ιδίου ή και των συμμαθητών του.

Στην περίπτωση ενός μαθητή του οποίου η συμπεριφορά παρεμποδίζει τη μάθηση του ιδίου ή και των συμμαθητών του, η ομάδα του ΕΕΠ πρέπει να εξετάσει στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένων παρεμβάσεων ενίσχυση θετικών συμπεριφορών, υποστηρικτικών μέσων και άλλων στρατηγικών για την αντιμετώπιση αυτής της συμπεριφοράς. Οι παρεμβάσεις ή/και τα υποστηρικτικά μέσα θα πρέπει να υποδεικνύονται από σχετική ενότητα του ΕΕΠ. Για παράδειγμα, μια επιτροπή μπορεί να αποφασίσει ότι για τη θετική ενίσχυση της συμπεριφοράς ενός μαθητή οι ανάγκες του απαιτούν μία ειδική υπηρεσία εκπαίδευσης (π.χ., δάσκαλος Braille), συμβουλευτική υποστήριξη, μια τροποποίηση του προγράμματος (π.χ., ειδική διάταξη των καθισμάτων), υποστηρικτική τεχνολογία ή/και υποστηρικτικά μέσα για το προσωπικό του σχολείου (π.χ., διαβούλευση με το σχολικό ψυχολόγο). Πολύ συχνά και το οικογενειακό περιβάλλον χρειάζεται υποστήριξη (για να κατανοήσει/αποδεχτεί το πρόβλημα ή γιατί είναι η πηγή τους προβλήματος). Οι ανάγκες ενός μαθητή για ένα σχέδιο παρέμβασης πρέπει να καταγράφονται στο ΕΕΠ.

Γλωσσικές ανάγκες των μαθητών με περιορισμένη γλωσσική επάρκεια, όπως είναι ανάγκες που αναφέρονται στο ΕΕΠ του μαθητή

Κατά την ανάπτυξη ενός ΕΕΠ για έναν μαθητή με περιορισμένη γλωσσική επάρκεια, η επιτροπή πρέπει να εξετάσει με ποιο τρόπο το επίπεδο της γλωσσικής επάρκειας του μαθητή επηρεάζει τις ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες που ο μαθητής χρειάζεται, όπως: π.χ. Λογοθεραπεία ή παροχή διαπολιτισμικής υποστήριξης (για μη-Έλληνες). Ο διαπολιτισμικό & πολυπολιτισμικός παράγοντας θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και (όπου χρειάζεται) να καταγράφεται/αντιμετωπίζεται κατάλληλα στο ΕΕΠ.

• Επικοινωνιακές ανάγκες του μαθητή

Για κάθε μαθητή με αναπηρία, η επιτροπή πρέπει να εξετάσει αν αυτός χρειάζεται κάποια συγκεκριμένη συσκευή ή υπηρεσία για την αντιμετώπιση των αναγκών επικοινωνίας του μαθητή.

Π.χ. για έναν μαθητή που έχει κώφωση ή είναι βαρήκοος, η ομάδα θα πρέπει να εξετάσει πώς μπορεί να διευκολυνθεί στον τομέα της προσωπικής επικοινωνίας και στην κατανόηση της διδασκαλίας.

Στην περίπτωση ενός μαθητή με τύφλωση ή προβλήματα όρασης να μελετηθεί εάν υπάρχει η ανάγκη διδασκαλίας στη μέθοδο Braille ή/ και εκμάθησης της Braille, χρήση κατάλληλου λογισμικού κτλ.

Η ανάγκη του μαθητή για τη χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας

Η επιτροπή πρέπει λοιπόν να εξετάσει την ανάγκη του κάθε μαθητή για τη χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας. Εάν ένας μαθητής χρειάζεται τέτοιες συσκευές ή/και υπηρεσίες, οι σχετικές ενότητες του ΕΕΠ πρέπει να προσδιορίζουν το:

- Το είδος της υποστηρικτικής τεχνολογίας που πρέπει να παρέχεται,
- τις υπηρεσίες που ο μαθητής χρειάζεται για να χρησιμοποιεί την εκάστοτε συσκευή,
- τη συχνότητα, και τη διάρκεια των εν λόγω υπηρεσιών,
- το πλαίσιο όπου θα παρασχεθούν οι συσκευές ή / και υπηρεσίες τεχνολογικής υποβοήθησης, και
- αν μια τέτοιου είδους συσκευή είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί στο σπίτι του μαθητή ή σε κάποιο άλλο πλαίσιο με σκοπό ο μαθητής να λάβει κατάλληλη εκπαίδευση.

Ετήσιοι στόχοι, βραχυπρόθεσμοι εκπαιδευτικοί στόχοι και δείκτες επιδόσεων

Προϋποθέσεις

Οι μετρήσιμοι ετήσιοι στόχοι, συμπεριλαμβανομένων των ακαδημαϊκών και λειτουργικών στόχων, πρέπει να σχετίζονται με:

- τις ανάγκες του μαθητή που προκύπτουν από την αναπηρία του προκειμένου να μπορέσει να συμμετέχει και να προοδεύει στο αναλυτικό πρόγραμμα γενικής εκπαίδευσης (ή για παιδιά προσχολικής φοιτητές, σε κατάλληλες δραστηριότητες), και
- οποιαδήποτε άλλη εκπαιδευτική ανάγκη του μαθητή που προκύπτει από την αναπηρία του.

Τι είναι οι ετήσιοι στόχοι;

Οι ετήσιοι στόχοι είναι προτάσεις που προσδιορίζουν τι γνώσεις, τις δεξιότητες ή/και τις συμπεριφορές που ένας μαθητής αναμένεται να είναι σε θέση να επιδείξει εντός του έτους κατά το οποίο το ΕΕΠ θα είναι σε ισχύ.

Οι ετήσιοι στόχοι θα πρέπει να επικεντρώνονται στις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις συμπεριφορές του μαθητή, καθώς επίσης και σε στρατηγικές για την αντιμετώπιση των αναγκών του μαθητή. Οι ανάγκες ενός μαθητή σχετίζονται (αλλά δεν περιορίζονται) με την κατάκτηση γνώσεων δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε τομείς όπως: ανάγνωση, γραφή, ακρόαση, οργάνωση, δεξιότητες μελέτης, επικοινωνίας, κινητικές δεξιότητες, επίλυση προβλημάτων, κοινωνικές δεξιότητες, δεξιότητες παιχνιδιού, μνήμη, οπτική αντίληψη, ακουστική αντίληψη, προσοχή, συμπεριφορά, και επαγγελματικές και κοινωνικές δεξιότητες.

Πόσο θα πάρει να ... μέχρι τότε; Σε έναν χρόνο από τώρα, περιμένουμε από το μαθητή να είναι σε θέση να....

Ένας ετήσιος στόχος δείχνει τι ακριβώς ο μαθητής αναμένεται να είναι σε θέση να επιτύχει κατά τη διάρκεια του έτους κατά το οποίο το ΕΕΠ θα είναι σε ισχύ. Ο ετήσιος στόχος παίρνει τον μαθητή από το σημερινό επίπεδο του, και τον πηγαίνει στο επίπεδο που αναμένεται να έχει μέχρι το τέλος του σχολικού έτους. Για να είναι μετρήσιμος, ένας ετήσιος στόχος θα πρέπει, στη γλώσσα που οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να κατανοήσουν, να περιγράψει την ικανότητα, τη συμπεριφορά ή τη γνώση που ο μαθητής θα επιδείξει καθώς και τον βαθμό στον οποίο θα πρέπει να το επιδείξει.

Παραδείγματα:

- Λαμβάνοντας υπόψη μια αριθμομηχανή 4 λειτουργιών, η Σοφία θα λύσει ασκήσεις μαθηματικών προβλημάτων ενός βήματος χρησιμοποιώντας πρόσθεση και αφαίρεση με 90% ακρίβεια.
- Δεδομένου υλικού Ε' τάξης, ο Μιχάλης θα διαβάσει με ρυθμό ανάγνωσης 80-100 λέξεις ανά λεπτό.]\
- Δεδομένου χρόνου 15 λεπτά ελεύθερου παιχνιδιού, ο Σπύρος θα συμμετάσχει σε διαδραστικό παιχνίδι με συνομηλίκους για τουλάχιστον 10 λεπτά.

Όροι όπως «θα βελτιώσει ...», «θα αυξήσει την ...» και «θα μειωθεί ...» δεν είναι συγκεκριμένα αρκετά για να περιγράψουν τι αναμένεται ο μαθητής να είναι σε θέση να κάνει. Για να είναι μετρήσιμη, μια συμπεριφορά πρέπει να είναι παρατηρήσιμη ή να μπορεί να καταμετρηθεί. Σε γενικές γραμμές, συνιστάται οι στόχοι να περιγράφουν αυτό που ο μαθητής θα είναι σε θέση να κάνει, και όχι τι δεν θα κάνει.

Παράδειγμα:

«Ο μαθητής θα ζητήσει ένα διάλειμμα από την εργασία του...» αντί για "Ο μαθητής δεν θα φύγει από την τάξη χωρίς άδεια."

Πώς το ΕΕΠ μετρά την πρόοδο σε σχέση με τους ετήσιους στόχους

Για κάθε ετήσιο στόχο, το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει τα αξιολογικά κριτήρια, τις διαδικασίες αξιολόγησης και τα χρονοδιαγράμματα που πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της πρόοδου προς την επίτευξη του ετήσιου στόχου.

Κριτήρια αξιολόγησης

Τα αξιολογικά κριτήρια προσδιορίζουν το πόσο καλά και σε ποια χρονική περίοδο ο μαθητής πρέπει να εκτελέσει μια συμπεριφορά, προκειμένου να θεωρηθεί ότι επιτεύχθηκε ο στόχος.

Το «πόσο καλά» θα μπορούσε να μετρηθεί σε όρους όπως:

- *συχνότητα (π.χ., 9 στους 10 δοκιμές)*
- *διάρκεια (π.χ., για 20 λεπτά)*
- *απόσταση (π.χ., 20 μέτρα)*
- *Ακρίβεια (90% ακρίβεια)*

Το χρονικό διάστημα κατά το οποίο μία δεξιότητα ή συμπεριφορά αναμένεται να εκδηλωθεί θα μπορούσε να μετρηθεί σε όρους όπως:

- *Ο αριθμός των ημερών (π.χ., πάνω από τρεις συνεχόμενες ημέρες)*
- *Ο αριθμός των εβδομάδων (π.χ., πάνω από μια περίοδο τεσσάρων εβδομάδων)*
- *περιπτώσεις (π.χ., κατά τη διάρκεια των Μαθηματικά και της Γλώσσας, για έξι συνεχόμενες φορές)*

Παραδείγματα:

- *ακρίβεια 85% σε πάνω από 5 συνεχόμενες δοκιμές*
- *50 λέξεις / λεπτό, με 3 ή λιγότερα λάθη, για 2 συνεχόμενες δοκιμές*
- *3 από 5 δοκιμές ανά εβδομάδα*

Διαδικασίες αξιολόγησης

Οι διαδικασίες αξιολόγησης προσδιορίζουν τη μέθοδο που θα χρησιμοποιηθεί για τη μέτρηση της προόδου και να καθορίσει εάν ο φοιτητής έχει εκπληρώσει το στόχο ή το σημείο αναφοράς. Μια διαδικασία αξιολόγησης πρέπει να παρέχουν μια αντικειμενική μέθοδο στην οποία η συμπεριφορά του μαθητή θα πρέπει να μετρηθεί ή να παρατηρηθούν.

Παραδείγματα:

- δομημένες παρατηρήσεις των στοχευμένων συμπεριφορών στην τάξη
- μαθητικός κατάλογος αυτο-παρακολούθησης
- γραπτές εξετάσεις
- οπτικοακουστικές εγγραφές
- καταγραφή συμπεριφορών
- δείγματα εργασιών

Χρονοδιαγράμματα αξιολόγησης

Τα χρονοδιαγράμματα αξιολόγησης αναφέρουν την ημερομηνία ή τα χρονικά διαστήματα, εντός των οποίων θα πραγματοποιηθούν οι διαδικασίες αξιολόγησης για τη μέτρηση της προόδου του μαθητή σχετικά με το στόχο ή το σημείο αναφοράς.

Για παράδειγμα:

Μετρήσιμοι στόχοι:

Ετήσιος Στόχος: Δεδομένου υλικού 5η τάξης, ο Μιχάλης θα εκφωνήσει κείμενο με ρυθμό 80-100 λέξεις ανά λεπτό με 95% ακρίβεια

Κριτήρια: για 3 συνεχόμενες δοκιμές

Πρόγραμμα: εντός μια εβδομάδας (οι 3 δοκιμές)

Βραχυπρόθεσμοι εκπαιδευτικοί στόχοι

Οι βραχυπρόθεσμοι εκπαιδευτικοί στόχοι είναι οι ενδιαμέσες γνώσεις και δεξιότητες που πρέπει να αποκτήσει ο μαθητής για την επίτευξη του ετήσιου στόχου. Οι βραχυπρόθεσμοι εκπαιδευτικοί στόχοι αναλύουν τις ικανότητες ή τα αναγκαία βήματα για να επιτευχθεί ένας ετήσιος στόχος σε διακριτά στοιχεία.

Για παράδειγμα, τα διαδοχικά βήματα που ένας μαθητής πρέπει να επιδείξει, προκειμένου να φτάσει τον ετήσιο στόχο να «εκφωνήσει κείμενο με ρυθμό 80-100 λέξεις ανά λεπτό με 95% ακρίβεια» είναι οι εξής:

- Ο Μιχάλης θα εντοπίσει και θα καταγράψει άγνωστες λέξεις πριν από τη συμμετοχή στην προφορική ανάγνωση.
- Ο Μιχάλης θα κάνει μια πρόβλεψη για το θέμα του κειμένου που θα διαβάσει.
- Ο Μιχάλης θα παρατηρεί τον εαυτό του σε σχέση με την ευχέρεια και την ακρίβεια ανάγνωσης σε καθημερινή βάση.

Τα σημεία αναφοράς

Είναι τα κύρια ορόσημα που ο μαθητής θα επιδείξει προκειμένου να τον οδηγήσουν στον ετήσιο στόχο. Σε γενικές γραμμές, τα σημεία αναφοράς καθορίζουν τα επίπεδα της αναμενόμενης απόδοσης που επιτρέπουν τη διενέργεια τακτικών ελέγχων της προόδου του μαθητή και συμπίπτουν με τις περιόδους αναφοράς για την ενημέρωση των γονέων για την πρόοδο του παιδιού τους προς τους ετήσιους στόχους. Για παράδειγμα:

- Μέχρι το Νοέμβριο, ο Μιχάλης θα εκφωνεί 70-80 λέξεις ανά λεπτό
- Μέχρι το Φεβρουάριο, ο Μιχάλης θα εκφωνεί 80-90 λέξεις ανά λεπτό
- Τον Απρίλιο, ο Μιχάλης θα διαβάσει εκφωνεί 90 έως 100 λέξεις ανά λεπτό

Δεν είναι απαραίτητα και τα δύο ταυτόχρονα (σημεία αναφοράς & βραχυπρόθεσμοι στόχοι)

Δείκτες Ποιότητας

Οι **ετήσιοι στόχοι**, συμπεριλαμβανομένων των βραχυπρόθεσμων εκπαιδευτικών στόχων ή των σημείων αναφοράς:

- έχουν άμεση σχέση με τις αναφορές των τωρινών επιπέδων επίδοσης του μαθητή,
- είναι γραμμένοι σε παρατηρήσιμους και μετρήσιμους όρους,
- προσδιορίζουν το τελικό επίπεδο της επίδοσης που μπορεί να επιτευχθεί μέσα σε ένα χρόνο,
- προσδιορίζουν τις αντικειμενικές διαδικασίες για την αξιολόγηση της προόδου του μαθητή,
- παρέχουν σταδιακά τις γνώσεις και τις δεξιότητες για την επίτευξη των προβλεπόμενων μετα-δευτεροβάθμιων μετρήσιμων στόχων του μαθητή,
- είναι εφικτοί σε σχέση με το τρέχον επίπεδο της εκπαιδευτικής επίδοσης του μαθητή, του αναμενόμενου ρυθμού προόδου, των δυνατοτήτων και των αναγκών του,
- έχουν εκπαιδευτικό χαρακτήρα,
- είναι γραμμένοι με όρους που οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να καταλάβουν & υποστηρίζουν τη συμμετοχή και την πρόοδο των μαθητών στο αναλυτικό πρόγραμμα γενικής εκπαίδευσης και για τα παιδιά προσχολικής αγωγής, τη συμμετοχή σε δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία.

Αναφορά προόδου / εμπλοκή γονέων

Προϋποθέσεις

Το ΕΕΠ πρέπει να προσδιορίσει πότε θα πρέπει να παρέχονται περιοδικές εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο του μαθητή κάνει προς τους ετήσιους στόχους τους γονείς του μαθητή.

Ποιος είναι ο σκοπός της αναφοράς προόδου προς τους γονείς;

Η τακτική υποβολή εκθέσεων στους γονείς παρέχει ένα μηχανισμό για την παρακολούθηση της προόδου του μαθητή προς τους ετήσιους στόχους και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των ειδικών υπηρεσιών εκπαίδευσης του μαθητή. Εμπλέκονται έτσι οι γονείς δυναμικά και συμμετέχουν. Αν η πρόοδος είναι τέτοια ώστε ο μαθητής δεν αναμένεται να φθάσει τους ετήσιων στόχων του, η επιτροπή πρέπει να επανεξετάσει και να αναθεωρήσει το ΕΕΠ του μαθητή για να διασφαλίσει ότι του παρέχονται τα κατάλληλα στηρίγματα και τις υπηρεσίες.

Τι πρέπει να περιλαμβάνει η έκθεση προόδου;

Η έκθεση προόδου του παιδιού ενημερώνει τους γονείς του για:

- την πρόοδο του παιδιού τους προς τους ετήσιους στόχους, και
- αν η πρόοδος αυτή είναι επαρκής ώστε το παιδί τους να επιτύχει τους στόχους του μέχρι το τέλος του σχολικού έτους.

Ο ετήσιος στόχος προβλέπει τα κριτήρια, τον προγραμματισμό και τη μέθοδο για την αξιολόγηση της πρόοδου του μαθητή. Ο καθορισμός των στόχων που είναι μετρήσιμοι είναι σημαντικός ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί επαρκώς η πρόοδος. Η καθιέρωση μιας διαδικασίας συστηματικής συλλογής δεδομένων είναι το πρώτο βήμα για την αποτελεσματική αναφορά πρόοδου για τους γονείς.

Η έκθεση πρόοδου είναι ένα θαυμάσιο εργαλείο εμπλοκής και συμμετοχής των γονέων (όπου και όπως κρίνεται αναγκαίο).

Με ποιο τρόπο η πρόοδος θα πρέπει να καταγράφεται;

Υπάρχουν πολλοί τρόποι που οι γονείς ενός μαθητή μπορούν να ενημερωθούν για την πρόοδο του παιδιού τους. Αυτοί συμπεριλαμβάνουν, αλλά δεν περιορίζονται σε περιοδικές συναντήσεις μεταξύ γονέα-εκπαιδευτικού, σε εκθέσεις πρόοδου και συναντήσεις μεταξύ μαθητή-γονέα-εκπαιδευτικού. Οι εκθέσεις για τον γονέα δεν χρειάζεται να είναι μακροσκελείς ή δυσνόητες, αλλά θα πρέπει να είναι κατατοπιστικές. Για παράδειγμα, η έκθεση για τους γονείς θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια αναφορά των στόχων, όπου επισημαίνονται οι περιοχές του κάθε στόχου όπου ο μαθητής είναι λειτουργικός και/ή μία εκτίμηση της πρόοδου του, για να δείξει κατά πόσον η πρόοδος του μέχρι σήμερα θα μπορούσε να οδηγήσει στην επίτευξη του στόχου μέχρι το τέλος του σχολικού έτους.

Ακολουθεί ένα παράδειγμα για το πώς η πρόοδος μπορεί να αναφερθεί στους γονείς.

Ετήσια Στόχος: Ο Ευγένιος θα χρησιμοποιεί σχετικό βοήθημα να γράψει μία έκθεση τριών παραγράφων, χρησιμοποιώντας σωστά τη δομή του γραπτού λόγου, που περιλαμβάνει πρόλογο, κυρίως θέμα και επίλογο με 90% ακρίβεια σε 4 εβδομαδιαίες δοκιμές.

Αναφορά της πρόοδου στους γονείς

1^η περίοδος που λήγει τον Νοέμβριο: Ο Ευγένιος γράφει παραγράφους τριών προτάσεων με σωστή δομή (πρόλογος, κυρίως θέμα επίλογος). Ο στόχος έχει επιτευχθεί.

2^η περίοδος που λήγει τον Ιανουάριο: Ο Ευγένιος χρειάζεται βοήθεια για να γράψει περίληψη, αλλά από τη στιγμή που τα καταφέρνει, χρησιμοποιεί σωστές παραγράφους πέντε προτάσεων, χρησιμοποιώντας το σχετικό βοήθημα.

3^η περίοδος που λήγει το Μάρτιο: Ο Ευγένιος γράφει έκθεση δύο παραγράφων ακολουθώντας μια γραπτή περίληψη.

4^η περίοδος που λήγει τον Ιούνιο: Ο Ευγένιος αναπτύσσει ανεξάρτητα μία περίληψη και γράφει παραγράφους τριών προτάσεων χρησιμοποιώντας την ορθή δομή του γραπτού λόγου.

Μπορούμε (και πρέπει αν είναι αναγκαίο) να ζητούμε εξάσκηση στο σπίτι, ήρεμο και υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον κτλ.

Πόσο συχνά θα πρέπει να αναφέρεται η πρόοδος;

Η πρόοδος θα πρέπει να αναφέρονται τουλάχιστον τόσο συχνά όσο οι γονείς των μη αναπήρων μαθητών (ή μαθητών χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) ενημερώνονται για την πρόοδο του παιδιού τους. Το ΕΕΠ θα μπορούσε να αναφέρει την συχνότητα υποβολής εκθέσεων, για παράδειγμα, ως εξής:

- μηνιαία,
- τριμηνιαία ή
- στο τέλος κάθε χρόνου.

Δείκτες Ποιότητας

Η **συχνότητα και ο τρόπος υποβολής εκθέσεων** για τους γονείς καθορίζεται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες του μαθητή.

- Η πρόοδος αναφέρεται στους γονείς με τρόπο κατανοητό γι' αυτούς (π.χ., χωρίς τη χρήση ειδικών όρων).
- Συγκεκριμένα στοιχεία περιλαμβάνονται σε μετρήσιμους όρους όσον αφορά το βαθμό στον οποίο ο μαθητής προχωρεί προς την επίτευξη ετήσιων στόχων.

Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις προς τους γονείς είναι επαρκείς για να προσδιορίσουν την έλλειψη προόδου ενός μαθητή αρκετά νωρίς ώστε η ομάδα σύνταξης (ΕΔΕΑΥ-ΚΕΔΔΥ) να μπορεί, εάν είναι απαραίτητο, να επανεξετάσει και, ενδεχομένως, να αναθεωρήσει το ΕΕΠ του μαθητή για να διασφαλιστεί ότι του παρέχεται η κατάλληλη στήριξη για την επίτευξη των ετήσιων στόχων.

Προτεινόμενα ειδικά προγράμματα και υπηρεσίες

Προϋποθέσεις

Το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει το προτεινόμενο πρόγραμμα και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των συναφών υπηρεσιών που θα παρέχονται για τον μαθητή προκειμένου να:

- να προοδεύει στους ετήσιων στόχους του,
- να συμμετέχει και να προοδεύει στο αναλυτικό πρόγραμμα γενικής εκπαίδευσης (ή σε άλλες κατάλληλες δραστηριότητες για παιδιά προσχολικής ηλικίας),
- να συμμετέχει σε εξωσχολικές και άλλες μη σχολικές δραστηριότητες, και
- να εκπαιδεύεται και να συμμετέχει σε δραστηριότητες με άλλους μαθητές ανεξαρτήτου προβλήματος/αναπηρίας.

Εκπαιδευτικά προγράμματα/υπηρεσίες ειδικής αγωγής

Το ΕΕΠ πρέπει να καθορίζει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή/και υπηρεσιών εκπαίδευσης ειδικής αγωγής που χρήζει ο μαθητής.

Για τους μαθητές σχολικής ηλικίας, το σύνολο των ειδικών προγραμμάτων και υπηρεσιών εκπαίδευσης περιλαμβάνει:

- υπηρεσίες συμβούλων εκπαίδευσης
- ολοκληρωμένες υπηρεσίες συνδιδασκαλίας
- τμήμα ένταξης
- ειδική τάξη
- εκπαίδευση μεταφοράς

- προσαρμοσμένη φυσική αγωγή

Για παιδιά προσχολικής φοιτητές, το σύνολο των ειδικών προγραμμάτων και υπηρεσιών εκπαίδευσης περιλαμβάνει:

- ειδική εκπαίδευση υπηρεσιών εκπαιδευτικών που περιοδεύουν
- προσομοίωση ειδικής τάξης
- ειδική τάξη μισής ημέρας ή ολόκληρης ημέρας

Οι σχετικές υπηρεσίες, για μαθητές σχολικής και προσχολικής ηλικίας μπορούν, συν τοις άλλοις, να περιλαμβάνουν:

- λογοθεραπεία
- υπηρεσίες σχετικές με την ακοή
- υπηρεσίες διερμηνείας
- ψυχολογικές υπηρεσίες
- υπηρεσίες συμβουλευτικής
- φυσικοθεραπεία
- εργοθεραπεία
- υπηρεσίες προσανατολισμού και κινητικότητας
- συμβουλευτική γονέων και εκπαίδευση γονέων
- σχολικές υπηρεσίες υγείας
- σχολική κοινωνική εργασία
- υπηρεσίες βοηθητικής τεχνολογίας
 - Υπηρεσίες ψυχικής υγείας, κοινωνικής πρόνοιας, υγείας κτλ προς την οικογένεια εφόσον κρίνεται απαραίτητο.

Τροποποιήσεις προγράμματος, διευκολύνσεις, συμπληρωματικά μέσα και υπηρεσίες

Τα συμπληρωματικά μέσα και υπηρεσίες ή/και οι τροποποιήσεις του προγράμματος ή τα βοηθητικά μέσα και υπηρεσίες και άλλα στηρίγματα, παρέχονται σε τάξεις γενικής εκπαίδευσης ή σε άλλα πλαίσια φοίτησης προκειμένου να μπορέσουν οι μαθητές με αναπηρία να εκπαιδευτούν με μη ανάπηρους μαθητές (ή μαθητές χωρίς ειδικές εκπ/κές ανάγκες) στο μέγιστο δυνατό βαθμό και ταυτόχρονα λιγότερο περιοριστικό περιβάλλον. Το ΕΕΠ μπορεί να προσδιορίζει την προβλεπόμενη ημερομηνία για την έναρξη των υπηρεσιών και τη συχνότητα, το πλαίσιο και τη διάρκεια των εν λόγω υπηρεσιών (στο μέτρο του δυνατού/εφικτού). Ακολουθούν παραδείγματα των συμπληρωματικών ενισχύσεων και υπηρεσιών, διευκολύνσεων και τροποποιήσεις του προγράμματος:

- Εκπαιδευτικό υλικό σε εναλλακτικές μορφές (π.χ. Braille, βιβλία σε μεγέθυνση, ηχογραφημένα βιβλία)
- Εξατομικευμένο ωρολόγιο πρόγραμμα
- Ειδικές ρυθμίσεις των καθισμάτων
- Ηχογραφημένα βιβλία
- Συμπληρωματικό σχολικού προσωπικού (π.χ. παράλληλη στήριξη)
- Σχέδιο διαχείρισης/υποστήριξης συμπεριφοράς
- Επιπλέον χρόνος για να την ολοκλήρωση των εργασιών

Υποστηρικτική τεχνολογία. Μέσα και υπηρεσίες.

Το ΕΕΠ πρέπει να περιγράφει τις συσκευές και τις υπηρεσίες υποστηρικτικής τεχνολογίας που είναι απαραίτητες, έτσι ώστε ο μαθητής να επωφεληθεί από την εκπαίδευση. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονται και τα υποστηρικτικά μέσα στο σπίτι του μαθητή ή σε άλλα πλαίσια, έτσι ώστε να λαμβάνει την κατάλληλη εκπαίδευση.

- Ως μέσον υποστηρικτικής τεχνολογίας νοείται οποιοδήποτε αντικείμενο, ή μέρος ενός εξοπλισμού για τη διατήρηση ή τη βελτίωση των λειτουργικών δυνατοτήτων ενός μαθητή με αναπηρία. Οι υποστηρικτικές συσκευές τεχνολογίας μπορεί να κυμαίνονται από «χαμηλής τεχνολογίας» αντικείμενα, όπως λαβές μολύβι, μαρκαδόρους ή σταθεροποιητές χαρτιού, μέχρι «υψηλής τεχνολογίας» συσκευές, όπως υπολογιστές ενεργοποίησης φωνής.
- Ως υπηρεσία υποστηρικτικής τεχνολογίας νοείται κάθε υπηρεσία που βοηθά άμεσα έναν μαθητή με αναπηρία κατά την επιλογή, την απόκτηση ή τη χρήση των βοηθητικών συσκευών τεχνολογίας.

Υποστήριξη του προσωπικού του σχολείου για λογαριασμό του μαθητή

Η υποστήριξη του προσωπικού του σχολείου στοχεύει στην πιο αποτελεσματική εργασία με το μαθητή. Για παράδειγμα, μπορεί να περιλαμβάνει κάποια εξειδικευμένη εκπαίδευση για το δάσκαλο προκειμένου να ανταποκριθεί καλύτερα στις μοναδικές και ειδικές ανάγκες του μαθητή.

Παραδείγματα υποστήριξης που μπορεί να παρέχονται για το προσωπικό του σχολείου περιλαμβάνουν:

- πληροφορίες σχετικά με μια συγκεκριμένη αναπηρία και τις συνέπειες για τη διδασκαλία,
- εκπαίδευση στην εφαρμογή παρεμβάσεων,
- εκπαίδευση στην χρήση της νοηματικής γλώσσας,
- βοήθεια στις τροποποιήσεις του προγράμματος σπουδών,
- συνεργασία με το σχολικό ψυχολόγο, τον κοινωνικό λειτουργό ή άλλο σύμβουλο για θέματα συμπεριφοράς ή για τις
- υπηρεσίες μεταβατικής/εξωσχολικής υποστήριξης.

Συχνότητα, διάρκεια και πλαίσιο εφαρμογής

Το ΕΕΠ θα πρέπει να προτείνει τη συχνότητα, τη διάρκεια και το πλαίσιο εφαρμογής για την παροχή κάθε συνιστώμενης υπηρεσίας. Οι προτάσεις δεν είναι υποχρεωτικές / δεσμευτικές, αλλά υποστηρικτικές/καθοδηγητικές. Η συχνότητα, η διάρκεια και το πλαίσιο θα πρέπει να αναφέρονται με αρκετή σαφήνεια ώστε να είναι κατανοητά από όλα τα πρόσωπα που εμπλέκονται στην ανάπτυξη και την εφαρμογή του ΕΕΠ. Αυτό συμβάλλει και στον ακριβή προσδιορισμό των πόρων που θα δεσμευθούν από τη πλευρά της σχολικής μονάδας για την αντιμετώπιση των αναγκών του μαθητή.

Συχνότητα

Η συχνότητα αναφέρεται στον αριθμό των συνεδριών μιας υπηρεσίας που θα παρέχεται κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (π.χ., 3 φορές την εβδομάδα). Η συχνότητα θα πρέπει να υποδεικνύεται στο ΕΕΠ κατά τρόπο κατάλληλο για το είδος της παρεχόμενης υπηρεσίας. Για παράδειγμα, ο αριθμός των συνεδριών μιας υπηρεσίας ανά ημέρα, εβδομάδα ή ανά μήνα.

Διάρκεια

Η διάρκεια αναφέρεται στο χρονικό διάστημα εντός του οποίου θα παρέχεται μία υπηρεσία. Για παράδειγμα, ο αριθμός των λεπτών ανά συνεδρία ή ανά εβδομάδα (π.χ., 3 ώρες την εβδομάδα) ή η διάρκεια μιας δραστηριότητας (π.χ., για όλες τις γραπτές εργασίες).

Το πλαίσιο εφαρμογής

- Το πλαίσιο όπου οι υπηρεσίες θα παρέχονται πρέπει να αναφερθεί επ' ακριβώς ώστε οι προτάσεις της επιτροπής σχετικά με την τοποθεσία των υπηρεσιών να είναι σαφείς (π.χ. γενική τάξη, χώρος θεραπειών, παιδική χαρά, ειδική τάξη κτλ.).
- Ας μην θεωρούμε αρκετές γενικές και αόριστες δηλώσεις του τύπου «εντός ή εκτός γενικής τάξης».

Το πλαίσιο φοίτησης δεν θα πρέπει να συγχέεται με το πλαίσιο εφαρμογής (ή τοποθεσία των παρεχόμενων υπηρεσιών)

Το πλαίσιο φοίτησης είναι το εκπαιδευτικό περιβάλλον στο οποίο το ΕΕΠ του μαθητή υλοποιείται. Η τοποθεσία όπου παρέχεται κάθε μία από τις προτεινόμενες υπηρεσίες καθορίζει πού, μέσα σε αυτό το πλαίσιο φοίτησης, οι υπηρεσίες θα πρέπει να παρέχονται (π.χ. Πλαίσιο φοίτησης: Δημόσιο ή Γυμνάσιο. Τοποθεσία Παροχής Υπηρεσιών: η ατομική λογοθεραπεία, θα πρέπει να παρέχεται σε ένα ξεχωριστό δωμάτιο θεραπείας (ή λογοθεραπείας)).

Γενικά ο στόχος της συνεκπαίδευσης / ενσωμάτωσης θα πρέπει να τίθεται όπου αυτό είναι εφικτό (στο σχολείο ή στο εξωσχολικό περιβάλλον, με ευθύνη της οικογένειας). Και να θυμόμαστε πως δεν κερδίζουν μόνο οι μαθητές ΑΜΕΑ από την επαφή τους με μαθητές χωρίς ΕΕΑ (Ειδικές Εκπ/κές Ανάγκες), αλλά και το αντίστροφο στα πλαίσια μιας ανθρωπιστικής εκπ/σης και μιας κοινωνίας για όλους.

Προβλεπόμενη ημερομηνία για την έναρξη των υπηρεσιών

Το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει την προβλεπόμενη ημερομηνία για την έναρξη της παροχής κάθε υπηρεσίας, υποστήριξης, τροποποίησης προγραμμάτων και άλλων διευκολύνσεων που προτείνονται στο ΕΕΠ.

Το παρακάτω είναι ένα παράδειγμα του πώς οι υπηρεσίες ειδικής εκπαίδευσης μπορεί να καταγραφούν στο ΕΕΠ:

Υπηρεσίες Σύμβουλου για τον Εκπαιδευτικό

- Περιγραφή πρότασης: υπηρεσίες συμβούλου (counselor)
- Συχνότητα: 1x / εβδομάδα
- Διάρκεια: 40 λεπτά ανά συνεδρία
- Θέση: γραφείο ψυχολόγου
- Ημερομηνία έναρξης: 05/10/16

Λογοθεραπεία (μαθητή)

- Περιγραφή πρότασης: Ατομική.
- Συχνότητα: 2x/ εβδομάδα
- Διάρκεια: 30 λεπτά ανά συνεδρία
- Τοποθεσία: Δωμάτιο Συνεδριών

- Ημερομηνία έναρξης: 05/10/16

Σημ.: Οι ειδικές υπηρεσίες όπως λογοθεραπεία, εργοθεραπεία κτλ., μπορεί να παρέχονται από τις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής σε μαθητές τους ή σε μαθητές της γενικής αγωγής με την στήριξη του ΚΕΔΔΥ ή της ΕΔΕΑΥ και ειδικότερα του κοινωνικού λειτουργού, που θα συνδράμει στο να βρεθεί η κατάλληλη δομή και πιο πρόσφορος τρόπος.

Δείκτες Ποιότητας

Τα προτεινόμενα **ειδικά προγράμματα εκπαίδευσης** και οι **ειδικές υπηρεσίες εκπαίδευσης**, όπως καταγράφονται στο ΕΕΠ του μαθητή:

- αντικατοπτρίζουν τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που προσδιορίζονται από τα επίπεδα λειτουργικότητας του μαθητή,
- αντικατοπτρίζουν τις προτιμήσεις των γονέων και, κατά περίπτωση, των ίδιων των μαθητών,
- προσδιορίζουν τους πόρους που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων,
- παρέχουν υποστήριξη, ενώ συγχρόνως αποσκοπούν στην αυτονομία,
- είναι κατάλληλα ηλικιακά,
- λαμβάνουν υπόψη τις τυχόν ανάγκες και τις υπηρεσίες μετάβασης για τους μαθητές ηλικίας 15 ετών και άνω,
- διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή του μαθητή σε εξωσχολικές και άλλες μη-ακαδημαϊκές δραστηριότητες με άλλους μαθητές, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν έχουν ειδικές ανάγκες,
- λαμβάνουν υπόψη και αντιμετωπίζουν – αν κρίνεται απαραίτητο – τις ανάγκες του οικογενειακού περιβάλλοντος και
- γράφονται σε γλώσσα κατανοητή από γονείς και εκπαιδευτικούς.

Διευκολύνσεις σε εξετάσεις

Προϋποθέσεις

Το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει τις εξατομικευμένες διευκολύνσεις στις εξετάσεις, εφόσον υπάρχουν, προκειμένου να χρησιμοποιούνται με συνέπεια από το μαθητή και το σχολείο (αναφορικά με τον χρόνο, τον τρόπο, τα τεχνικά βοηθήματα κτλ.), με σαφήνεια και φυσικά σε συμφωνία με το θεσμικό / νομοθετικό πλαίσιο.

Όταν αναγράφονται προτεινόμενες διευκολύνσεις θα πρέπει να συνοδεύονται με τις κατάλληλες διευκρινήσεις π.χ.:

- *παρατεταμένος χρόνος* - προσδιορίζει την έκταση του χρόνου που παρατείνεται (π.χ., ώρα και ένα μισό, δύο).
- *διαλείμματα* - προσδιορίζει τη διάρκεια του διαλείμματος και σε ποια χρονικά διαστήματα (π.χ., δέκα λεπτά διάλειμμα κάθε 40 λεπτά).
- *επανάληψη των ερωτήσεων/οδηγιών (γραπτών, προφορικών, ηχητικών) των εξετάσεων* – προσδιορίζεται ο αριθμός των επαναλήψεων (π.χ. οι οδηγίες θα διαβαστούν δύο επιπλέον φορές από ότι προβλέπεται για τους υπόλοιπους μαθητές).
- *Ειδικά εξαρτήματα* - ειδικός φωτισμός ή ακουστικά, ή άλλες προσαρμογές (π.χ. προσαρμοσμένο θρανίο).
- *Γενικόλογιοι χαρακτηρισμοί* όπως «κατά περίπτωση» ή «όταν είναι αναγκαίο» καλύτερα να αποφεύγονται στο ΕΕΠ. Να είμαστε συγκεκριμένοι, όσο το δυνατό περισσότερο.

Παράδειγμα:

Διευκολύνσεις σε εξετάσεις	Συνθήκες	Διευκρινήσεις
Χρήση βοηθού γραφέα	Για εξετάσεις που απαιτούν συγγραφή εκθέσεων	
Ξεχωριστές συνθήκες	Όταν χρησιμοποιείται ένας γραφέας	Ατομικά
Προφορικές οδηγίες	Για όλες τις εξετάσεις	2 επιπλέον φορές
Διαλείμματα	Για τεστ που διαρκούν περισσότερο από 30 λεπτά	5 λεπτά διάλειμμα κάθε 30 λεπτά

Τα ανωτέρω έχουν να κάνουν με παράδειγμα εξετάσεων. Σε ανάλογη περίπτωση με νήπια θα πρέπει να θυμόμαστε πως τα αντικείμενα είναι διαφορετικά και η αξιολόγηση διαφορετική (περισσότερο παιγνιώδης), άρα και η προσέγγιση **πάντα** διαφορετική, με έμφαση στην ευρύτερη ανέλιξη των δυνατοτήτων και της προσωπικότητας.

Μετα-δευτεροβάθμιοι στόχοι και ανάγκες μετάβασης / κοινωνικής ενσωμάτωσης

Μετα-δευτεροβάθμιοι στόχοι

Όταν συντάσσουμε ΕΕΠ για μαθητές που μετά το πέρας του θα αποφοιτήσουν από την εκπ/ση θα πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη και θέματα όπως:

- απασχόληση (δυνατότητες, πιθανότητες),
- μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση (π.χ., επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση και κατάρτιση, ενήλικη και δια-βίου εκπαίδευση, τριτοβάθμια εκπαίδευση), και
- δεξιότητες αυτόνομης διαβίωσης (κατά περίπτωση), π.χ., υπηρεσίες ενηλίκων, αυτόνομη ή ημιαυτόνομη διαβίωση σε συνεργασία με κατάλληλες δομές.

Να λάβουμε υπόψη και τον μαθητή:

Οι στόχοι μπορεί να γραφτούν χρησιμοποιώντας τα ίδια τα λόγια του μαθητή, απαντώντας σε ερωτήματα όπως:

- Τι θέλεις να κάνεις όταν τελειώσει το γυμνάσιο/λύκειο;
- Αν συνεχίσεις τις σπουδές, τι ήθελες να σπουδάσεις;
- Τι είδους εργασία θέλεις να κάνεις;
- Τι σε ενδιαφέρει να μάθεις περισσότερο;
- Πού/πώς θα ήθελες να ζήσεις;

Παραδείγματα Μετα-Δευτεροβάθμιων Στόχων:

Εκπαίδευση/Κατάρτιση

- Η Ιωάννα επιθυμεί να παρακολουθήσει μια σχολή για να αποκτήσει μία πιστοποίηση στη μαγειρική τέχνη.

- Η Εμμανουέλα επιθυμεί να ολοκληρώσει μια σειρά μαθημάτων κατάρτισης ως Βοηθός Νοσηλεύτρια.
- Ο Ιάκωβος θέλει να συμμετάσχει σε πρόγραμμα πρακτικής εξάσκησης ως ζωγράφος και διακοσμητής.

Εργασία

- Ο Θωμάς θέλει να εργαστεί ως βοηθός ξυλουργός.
- Ο Δαμιανός επιθυμεί να είναι για τουλάχιστον ένα έτος ασκούμενος τεχνικός αυτοκινήτων προκειμένου να αποκτήσει συναφή επαγγελματική εμπειρία.

Αυτόνομη Διαβίωση

- Ο Ματθαίος (πιθανότατα) θα ζησει σε ένα διαμέρισμα με φίλους.
- Ο Χρήστος θα προσπαθήσει να αποκτήσει άδεια οδήγησής, μετά την αποφοίτησή του από το λύκειο.
- Η Μαρία θέλει να μπορεί να ψωνίζει ή να κάνει κι άλλες δουλειές (π.χ. ταχυδρομείο) με λίστα και οδηγίες.

Αυτή η ενότητα του ΕΕΠ θα πρέπει να εντοπίσει και άλλες ανάγκες του μαθητή, όπως:

- Ο Ιωσήφ χρειάζεται βοήθεια από ενήλικα για τις μετακινήσεις του στην κοινότητα.
- Η Δάφνη χρήζει περαιτέρω εκπαίδευσης στη λειτουργική ανάγνωση και τα μαθηματικά.
- Ο Γιώργος πρέπει να βελτιώσει τις κοινωνικές του δεξιότητες.
- Ο Ραφαήλ πρέπει να μάθει να χρησιμοποιεί τα μέσα μαζικής μεταφοράς.
- Ο Σίμος χρήζει περαιτέρω εκπαίδευσης στις δεξιότητες υπολογισμού και διαχείρισης του χρόνου.

Οι στόχοι του ΕΕΠ θα είναι πάντα με βάση τις ειδικές εκπ/κές ανάγκες του μαθητή, αλλά θα μπορούν να συμπεριλαμβάνουν και την στόχευση μετά το σχολείο και τις ανάγκες μετάβασης του μαθητή. Έτσι μπορούν να αναπτυχθούν οι ετήσιοι στόχοι ώστε να βοηθήσουν το μαθητή σταδιακά να αναπτύξει δεξιότητες, γνώσεις, εμπειρίες και επαφές με πόρους, όπου απαιτείται, για να εργαστούν προς την κατεύθυνση αυτών των επιθυμητών μετα-δευτεροβάθμιων στόχων.

Δείκτες ποιότητας

Οι αναφορές των αναγκών μετάβασης στην μετα-σχολικές δραστηριότητες θα πρέπει:

- Να αντανακλούν στο μέγιστο εφικτό βαθμό τις δυνατότητες, τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα του μαθητή.
- Να επανεξετάζονται και να αναβαθμίζονται με βάση ενδιάμεσες αξιολογήσεις.
- Να γίνονται ολοένα και πιο συγκεκριμένοι, όπως ο μαθητής έρχεται πιο κοντά στον χρόνο που αυτός ή αυτή θα πρέπει να εγκαταλείψει το σχολείο.

Υπηρεσίες μετάβασης (γενικότερα)

Οι υπηρεσίες μετάβασης αναφέρονται σε ένα συντονισμένο σύνολο δραστηριοτήτων για ένα μαθητή με αναπηρία. Εστιάζουν στα αποτελέσματα, που αποσκοπούν στη βελτίωση της ακαδημαϊκής και λειτουργικής επίδοσης του μαθητή και διευκολύνουν και στηρίζουν τη μετάβαση του από το υφιστάμενο πλαίσιο σε κάποιο άλλο (π.χ. από το δημοτικό στο γυμνάσιο). Η επιτροπή λοιπόν σύνταξης του ΕΕΠ δείχνει την έγνοια για το παιδί λαμβάνοντας υπόψη και τυχόν τέτοια θέματα.

Δραστηριότητες καθημερινής ζωής

Ανάλογα με τις ανάγκες του μαθητή, το ΕΕΠ πρέπει να αναφέρει τις υπηρεσίες ή τις δράσεις που θα βοηθήσουν το μαθητή σε δραστηριότητες δεξιοτήτων καθημερινής ζωής (π.χ., ντύσιμο, προσωπική υγιεινή και σχετικές δεξιότητες, προσωπική φροντίδα υγείας).

Δείκτες Ποιότητας

Το συνιστώμενο **σύνολο δραστηριοτήτων μετάβασης:**

- βασίζεται στις ανάγκες και στις δυνατότητες του κάθε μαθητή,
- είναι ρεαλιστικό – εφικτό,
- αποσκοπεί στο να βοηθήσει το μαθητή να εκπληρώσει τους στόχους του που σχετίζονται με τους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της ζωής του στην κοινότητα,
- επικεντρώνεται στη βελτίωση της ακαδημαϊκής και λειτουργικής ολοκλήρωσης του μαθητή με αναπηρία για να διευκολυνθεί η μετάβαση του στη μετά το σχολείο ζωή,
- έχει αναπτυχθεί με τη συμμετοχή των μαθητών και των γονέων ως ενεργών συμμετεχόντων και
- προσδιορίζει με όση σαφήνεια (και σε συνάρτηση με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο) είναι δυνατό τις αρμοδιότητες του σχολείου και την τυχόν συνδρομή των άλλων φορέων (ΕΣΥ, ΟΑΕΔ, πρόνοια κτλ.).

ΕΕΠ για το διάστημα του καλοκαιριού ή άλλων διακοπών μακράς διάρκειας:

Καλό είναι το ΕΕΠ να προβλέπει δράσεις για το καλοκαίρι ώστε να μην υπάρξει (ή έστω να περιοριστεί η) παλινδρόμηση του μαθητή σε θέματα μαθησιακά ή συμπεριφοράς. Σε αυτή την περίπτωση το ΕΕΠ απευθύνεται στην οικογένεια και την ενισχύει, την καθοδηγεί και την στηρίζει.

Συνεκπαίδευση με μαθητές χωρίς αναπηρία

Μαθητές προσχολικής ηλικίας

Για παιδιά προσχολικής ηλικίας και για τις περιπτώσεις που κρίνεται αναγκαία η απομάκρυνση του μαθητή από τη γενική τάξη, το ΕΕΠ πρέπει να παρέχει εξηγήσεις για την έκταση στην οποία ο μαθητής δεν θα συμμετάσχει σε κατάλληλες δραστηριότητες κατάλληλες για την ηλικία του, με συνομηλικούς χωρίς αναπηρίες.

Μαθητές σχολικής ηλικίας

Η απομάκρυνση από το γενικό εκπαιδευτικό περιβάλλον γίνεται μόνο όταν η φύση ή η σοβαρότητα της αναπηρίας είναι τέτοια ώστε, ακόμη και με τη χρήση των συμπληρωματικών υποστηρικτικών μέσων και υπηρεσιών, η εκπαίδευση δεν μπορεί να επιτευχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό. Έτσι το ΕΕΠ θα πρέπει να εξηγεί γιατί είναι ανάγκη ο μαθητής να μην συμμετέχει ή να συμμετέχει περιορισμένα σε ακαδημαϊκές και μη δραστηριότητες με μη ανάπηρους συνομηλικούς.

Π.χ. αν ένας μαθητής δεν θα συμμετάσχει σε ένα τακτικό πρόγραμμα φυσικής αγωγής, το ΕΕΠ θα πρέπει να το αναφέρει. Μαζί θα πρέπει να αναφέρει γιατί συμβαίνει αυτό και πώς μπορεί να αντισταθμιστεί (π.χ. με μια ειδικά σχεδιασμένη δραστηριότητα φυσικής αγωγής).

Οικογένεια / περιβάλλον

Στηρίζουν την επαφή με άτομα του γενικού πληθυσμού και την κοινωνική ενσωμάτωση με την συμμετοχή σε εξωσχολικές δραστηριότητες.

Μεταφορά

Ανάπτυξη συστάσεων για ειδική μεταφορά

Είναι ευθύνη της ομάδας σύνταξης – πάντα με βάση την αξιολόγηση / γνωμάτευση - να καθορίσει εάν η αναπηρία του μαθητή εμποδίζει το μαθητή να χρησιμοποιεί το ίδιο μεταφορικό μέσο που παρέχεται σε μη ανάπηρους μαθητές, ή να πάει στο σχολείο με τον ίδιο μέσο μεταφοράς όπως οι υπόλοιποι μαθητές. Το ΕΕΠ πρέπει να περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις μεταφοράς, ανάλογα με την περίπτωση, (όπως ειδικά ή τροποποιημένα λεωφορεία, ανελκυστήρες και ράμπες), με βάση τις μοναδικές ανάγκες του που σχετίζονται με την δυσκολία του μαθητή να μετακινηθεί:

- προς και από το σχολείο (συμπεριλαμβανομένων των σχολικών προγραμμάτων που σχετίζονται με τα προγράμματα εργασίας και τις δραστηριότητες εκτός σχολείου, όπου παρέχεται στον μαθητή εκπαίδευση ή ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες), και
- αναλόγως με την περίπτωση μέσα και γύρω από το σχολείο.

Κατά τη σύνταξη προτάσεων για ειδική μεταφορά του μαθητή, η επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει και να τεκμηριώσει τις ανάγκες του που σχετίζονται με την αναπηρία του. Για παράδειγμα:

- **Κινητικότητα** - π.χ., ανάγκη χρήσης αναπηρικού αμαξιδίου.
- **Στήριξη** - π.χ., ανάγκη για βοηθητικές συσκευές για να διατηρήσει μια καθιστή θέση, ανάγκη βοήθειας βάδισης και στο ανεβο-κατέβασμα σκάλας.
- **Συμπεριφορά** - π.χ., φόβος σε θορυβώδη περιβάλλοντα, αυτοτραυματισμοί, τάσεις φυγής, συχνό κλάμα.
- **Επικοινωνία** - π.χ., προβλήματα ακοής, απουσία λόγου, περιορισμένη κατανόηση των ερωτήσεων και των οδηγιών, μη χρήση της ελληνικής γλώσσας.
- **Ανάγκες υγείας** - π.χ., ύπαρξη σπασμών, κόπωσης – ο μαθητής κοιμάται στο λεωφορείο, ανάγκη για εξοπλισμό οξυγόνου ή χρήση συσκευής εισπνοής.

Κατά τον προσδιορισμό και την τεκμηρίωση των ειδικών αναγκών μεταφοράς ενός μαθητή, η επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει τα ακόλουθα:

- **Ειδικά καθίσματα.** Ο μαθητής χρήζει ειδικού καθίσματος στο λεωφορείο, όπως κάθισμα μακριά από το παράθυρο, κάθισμα που δεν πρόσκειται σε ένα άλλο μαθητή, κάθισμα στο μπροστινό μέρος του λεωφορείου, κλπ.

Όχημα ή/και ανάγκες εξοπλισμού. Ο μαθητής χρησιμοποιεί ή χρειάζεται ειδικό εξοπλισμό, όπως στηρίγματα, κάθισμα αυτοκινήτου, 'πί', ζώνη μέσης, αναπηρική καρέκλα, καροτσάκι, συσκευές υποστηρικτικής τεχνολογίας, ιατρικό εξοπλισμό, προσαρμοσμένα λεωφορεία, ή ανελκυστήρες και ράμπες, κλπ.

- **Επίβλεψη από ενήλικο.** Ο μαθητής χρήζει πρόσθετη εποπτεία κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, όπως συνοδό για έναν καθορισμένο σκοπό, όπως νοσηλευτικές υπηρεσίες, ειδική παρακολούθηση, ή διερμηνέα, κλπ.

- **Τύπος μεταφοράς.** Ο μαθητής χρήζει ειδικών διευκολύνσεων όπως μετακίνηση από μέσα από το σπίτι ως μέσα στην τάξη, ένα μικρό λεωφορείο με λίγους μαθητές, είτε μεμονωμένη μεταφορά.

Άλλες διευκολύνσεις.

Ο μαθητής χρήζει άλλων διευκολύνσεων, όπως η δυνατότητα μεταφοράς προσωπικών αντικειμένων ή χρήση προσωπικών ηλεκτρονικών συσκευών όπως συσκευή ασύρματης επικοινωνίας;

Σχολική Πρόνοια: Με ποιούς τρόπους το υπάρχον σχολικό πλαίσιο, το προσωπικό, οι διαθέσιμοι πόροι κτλ. μπορούν να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες του μαθητή; π.χ. αρκεί η ύπαρξη σχολικής νοσηλεύτριας ή το επίπεδο υγείας του μαθητή επιβάλλει συνεργασία, οδηγίες ή και ανάληψη ευθύνης από ιατρικό (κι όχι παρά-ιατρικό) προσωπικό; Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν / επιλυθούν τέτοια θέματα, προς όφελος του μαθητή;

Εφαρμογή του ΕΕΠ

Προαπαιτούμενα

Το ΕΕΠ πρέπει να αρχίσει να εφαρμόζεται το συντομότερο δυνατό μετά τη συνεδρίαση κατά την οποία συντάχθηκε.

Ποια μέτρα πρέπει να ληφθούν για την εφαρμογή του ΕΕΠ;

Το σχολείο πρέπει να λάβει μέτρα για να εξασφαλίσει ότι το ΕΕΠ ενός μαθητή υλοποιείται σύμφωνα με τις συστάσεις της επιτροπής, που περιλαμβάνουν αλλά δεν περιορίζονται:

- στην παροχή αντιγράφων του ΕΕΠ του μαθητή, ανάλογα με την περίπτωση, και
- την ενημέρωση του κάθε μεμονωμένου αρμόδιου για την εφαρμογή του ΕΕΠ.

Για έναν μαθητή που χρειάζεται εκπαιδευτικό υλικό σε εναλλακτική μορφή, τα υλικά πρέπει να τίθενται στη διάθεση του μαθητή κατά την ίδια στιγμή που τα υλικά αυτά είναι διαθέσιμα και σε μαθητές χωρίς με ειδικές ανάγκες.

Συνιστάται η συνεδρίαση της επιτροπής να περιλαμβάνει συζήτηση και τεκμηρίωση των αναγκών για την εξασφάλιση του ΕΕΠ του μαθητή, που περιλαμβάνει, αλλά δεν περιορίζονται:

- στον προσδιορισμό του προσωπικού που θα είναι υπεύθυνο για την παροχή των προτεινόμενων υπηρεσιών, των διευκολύνσεων, των τροποποιήσεων του προγράμματος και μέσω υποστήριξης, σύμφωνα με το ΕΕΠ,
- στον καθορισμό του πώς και από σε ποιόν από τους εκπαιδευτικούς του μαθητή, τους παρόχους υπηρεσιών κτλ. θα πρέπει να παρέχονται αντίγραφα του ΕΕΠ του μαθητή,
- στον προσδιορισμό ένας ατόμου που είναι γνώστης της αναπηρίας του μαθητή προκειμένου να ενημερώσει το προσωπικό του σχολείου που κρίνεται απαραίτητο να ενημερωθεί,
- στον σχεδιασμό του πώς θα αποκτηθούν πόροι και τα υλικά που απαιτούνται για την εφαρμογή του ΕΕΠ (π.χ. εκπαιδευτικό υλικό σε εναλλακτικές μορφές, παραγγελία συσκευών υποστηρικτικής τεχνολογίας),
- και στον καθορισμό του τρόπου συντονισμού με άλλες υπηρεσίες (εάν χρειάζεται).

Ακολουθεί υπόδειγμα ΕΕΠ για διευκόλυνση κι όχι για τυφλή χρήση αφού το κάθε ΕΕΠ τελικά είναι μοναδικό και ο μόνος σίγουρος οδηγός για την σύνταξή του είναι τελικά το γνήσιο και βαθύ ενδιαφέρον για τον μαθητή, για τον κάθε μαθητή.

Το ορθό είναι το ΕΕΠ να συνοδεύεται από έκθεση που θα καλύπτει όλα τα τυχόν επιμέρους που χρήζουν κάλυψης. Το υπόδειγμα είναι περισσότερο ένα είδος χάρτη γρήγορης αναφοράς για πρακτικούς-χρηστικούς λόγους. Αλλά το ΕΕΠ στο σύνολό του είναι ένα είδος συμφώνου ή συμβολαίου αν θέλετε, με το οποίο η κοινωνία (μέσω του σχολείου) δεσμεύεται να πράξει το καλύτερο δυνατό για τον μαθητή με ειδικές εκπ/κές ανάγκες.

Παράρτημα

- Βιβλιογραφία

- Blackwell W., Zachary R. (2014), *Development of IEPs*, Sage Publs.
- Gilliam, J.E., & Coleman, M.C. (1981). Who influences IEP committee decisions? *Exceptional Children*, 47, 642-644.
- Kristi R. (2008), *Perceived efficacy of IEPs*, Uni of Wisc.-Stout
- Mitchell D., Morton M. & Hornby G. (2011), *Review of the Literature on Individual Education Plans, Education Counts, Sept.Vol.*
- Morgan, D.P., & Rhode, G. (1983). Teachers' attitudes toward IEPs: A two year follow-up. *Exceptional Children*, 50, 64-67.
- NZ Ministry of Education (1998). Individual Education Programme (IEP) Guidelines. Wellington: Ministry of Education.
- Pugach, M.C. (1982). Regular classroom teacher involvement in the development and utilization of IEPs. *Exceptional Children*, 48, 371-374.
- Rodger S. (1995), *IEPs revisited*, Inter. Journal of Disability vol. 42 / iss.3
- Smith (1990a). Comparison of individualized education programs (IEPs) of students with behavioral disorders and learning disabilities. *The Journal of Special Education*, 24(1), 85-100.
- Smith, S. (1990b). Individualized education programs (IEPs) in special education - From intent to acquiescence. *Exceptional Children*, 57(1), 6-14.
- Ysseldyke, J.E., Algozzine, B., & Allen, D. (1982). Participation of regular education teachers in special education team decision making. *Exceptional Children*, 48, 356-366.

- Νομοθεσία

- Υπουργική απόφαση ΦΕΚ 1319/τ. Β' /10.10.2002, Ένταξη, φοίτηση και αποφοίτηση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλους τους τύπους των σχολείων Ειδικής Αγωγής και τα Τμήματα Ένταξης
- ΝΟΜΟΣ 3699/2008 - ΦΕΚ 199/Α'/2.10.2008, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. (αρ.4.1)

- Έντυπο ΕΕΠ

(απόδοση / προσαρμογή από το : seonline.tki.org.nz/.../IEPTemplate.doc) (fair use)

[Όνομα μαθητή] Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

Όνομα

Ηλικία

Έτος

Μητρική Γλώσσα

Επισκόπηση μαθητικού προφίλ

Χόμπι/ενδιαφέροντα /Αγαπημένο μάθημα/Του αρέσει

[συμπληρώστε εδώ]

Γνωμάτευση

[συμπληρώστε εδώ]

Σημαντικά στοιχεία (αξιολόγηση/συμπεριφορά...)

[συμπληρώστε εδώ]

[εισάγεται το λογότυπο του
σχολείου/ΚΕΔΔΥ]

Επισκόπηση του μαθητή

Πληροφορίες δημογραφικές,
ενδιαφέροντα, γνωμάτευση

Η ομάδα σύνταξης του ΕΕΠ

Είμαι ο/η...

[Όνοματεπώνυμο]

[Όνοματεπώνυμο]

Η ιδιότητα μου είναι...

Εκπαιδευτικός
τάξηςΣχολική ομάδα
(εκπαιδευτικός ΕΑΕ, ΕΕΠ, ΕΒΠ,
άλλη ειδικότητα)

Γονέας, κηδεμόνας

Εξειδικευμένες
υπηρεσίες

Μαθητής

Εγώ πρόκειται να...

Παρουσία

Δράσεις

Συμφωνία

Αρμοδιότητες

‘Εγώ πρόκειται να...’

Επιστρέψτε εδώ όταν ολοκληρωθεί
η διαδικασία ανάθεσης
αρμοδιοτήτων (ποιος, τι, πως) για
κάθε μέλος της ομάδας
προκειμένου να εφαρμοστεί το ΕΕΠ
του μαθητή.

Δράσεις, συμφωνία και αρμοδιότητες

Η ομάδα συμφωνεί στο: Πως θα το
κάνουμε να λειτουργήσει.
Συμφωνεί για τον κοινό σχεδιασμό,
τον προγραμματισμό, την
αξιολόγηση, αναθεώρηση – για το
πότε / ποιος / πού;
Ποιος θα κάνει τι; Πώς θα γίνει και
από πότε; Υπάρχουν
εξειδικευμένες υπηρεσίες που
πρέπει να έχουμε πρόσβαση; Πώς
θα επικοινωνήσουμε μεταξύ μας;
Πώς θα ενημερώνουμε ένας τον
άλλον πως πάνε τα πράγματα;

Ημερομηνία συνεδρίας:

Ημερομηνία
επανεξέτασης:

Έναρξη ΕΕΠ:

Κοιτάζοντας πίσω

Σημερινή επίτευξη

Τι έχει επιτύχει μαθησιακά (ή μη);

[συμπληρώστε εδώ]

Ποιες ήταν οι δυσκολίες (μαθησιακές ή άλλες);

[συμπληρώστε εδώ]

Στόχοι	Αξιολόγηση στόχου – Ήταν επιτυχής;	Σχόλια	Δράσεις
1			
2			
3			
4			
5			

Κοιτάζοντας πίσω

Καταγράφεται η άποψη των μελών της ομάδας σχετικά με όλες τις πτυχές της ζωής του μαθητή.

Τι έχει καταφέρει?

Που είχε δυσκολίες?

Σημερινή επίτευξη

Αν είναι το πρώτο ΕΕΠ του μαθητή, εκτιμήστε πού βρίσκεται σε σχέση με πρόγραμμα σπουδών της τάξης του (εκπαιδευτικές αξιολογήσεις, εκθέσεις ΕΕΠ, κλπ.)

Στόχοι

Στόχοι από προηγούμενα ΕΕΠ

Ήταν επιτυχής;

Πόσο επιτυχής ήταν το προηγούμενο ΕΕΠ στον κάθε στόχο του;

Κοιτάζοντας μπροστά

Όραμα | Όνειρα | Προσδοκίες

[συμπληρώστε εδώ]

Εκπαιδευτικές προτεραιότητες για την ομάδα

[συμπληρώστε εδώ]

Όραμα | Όνειρα | Προσδοκίες

Τι χρειάζεται για τον προγραμματισμό; Επίκεινται αλλαγές; (για τον μαθητή, ή στην ομάδα;)

Εκπαιδευτικές προτεραιότητες

Σε ποιους βασικούς τομείς μάθησης θα θέλατε να δείτε κάποια εξέλιξη; (για τον μαθητή, την οικογένεια ή στην ομάδα)

Οικογενειακό / εξωσχολικό περιβάλλον

Δυσκολίες	Παρεμβάσεις που απαιτούνται	Υπηρεσίες	Τι αναμένουμε	Προτεραιότητες
[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]
[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]	[συμπληρώστε εδώ]

Που αναμένουμε να φτάσουμε; [συμπληρώστε εδώ]	Πως θα το ελέγξουμε; [συμπληρώστε εδώ]	Βασικές στρατηγικές συνεργασίας σχολείου - σπιτιού [συμπληρώστε εδώ]
--	---	---

Εδώ καταγράφονται οι στόχοι και οι ανάγκες της ομάδας. Μόνο σύντομη καταγραφή (επιπλέον σχέδια /επιπρόσθετος προγραμματισμός π.χ. πρόγραμμα εκμάθησης γλώσσας).

Περιβάλλον
Ποιο είναι το περιβάλλον του μαθητού; Πώς μπορεί να βοηθηθεί και να μας βοηθήσει;

Δυσκολίες
Οι τυχόν δυσκολίες (π.χ. μονογονεϊκή οικογένεια ή συγκρούσεις ή οικονομικά προβλήματα κτλ.)

Παρεμβάσεις
Στόχοι όπως έλεγχος άγχους, εκπ/ση στα όρια, κοινωνικοποίηση κτλ.

Υπηρεσίες
Συμβουλευτική οικογένειας, κοινωνικές υπηρεσίες κτλ.

Τι αναμένουμε
Υποστηρικτικό περιβάλλον ή συμβολή στην εκμάθηση ορίων κ.ά.

Προτεραιότητες
Ποιοί στόχοι αποτελούν προτεραιότητες.

Τελικός στόχος
Περιγράψουμε τι θέλουμε να πετύχουμε.

Έλεγχος
Π.χ. με έκθεση του counselor.

Βασικές στρατηγικές
Εδώ καταγράφεται πως σχεδιάζουμε να πετύχουμε καλή συνεργασία σχολικού και οικ. περιβάλλοντος ώστε να μεγιστοποιήσουμε τα αποτελέσματα του ΕΕΠ για το παιδί.

Συμπληρωματικά:

Στις κάτωθι ηλεκτρονικές διευθύνσεις υπάρχει ένα πολύ αξιόλογο έντυπο Ατομικού Προγράμματος Εκπ/σης, οι συγγραφείς (Ημέλλου Ο.- Χαρούπιας Α.) το προσφέρουν για εκπ/κή χρήση και μια ομάδα σύνταξης ΕΕΠ μπορεί να το χρησιμοποιήσει ή τουλάχιστον να το συμβουλευτεί. Αξίζει τον κόπο!

<http://eidikospaidagogos.gr/> , dipe-a-athin.att.sch.gr/3009_ATOMIKO_PROGRAMMA_EKP-ypodeig.

Συμπληρωματικά οι ίδιοι συγγραφείς προσφέρουν στην δ/ση που αναφέρεται αμέσως παρακάτω πολύ χρήσιμες οδηγίες, σε μορφή δειγματικού εκπ/κού υλικού, για την αξιοποίηση Εξατομικευμένων Εκπ/κών Προγραμμάτων (ΕΕΠ ή ΕΠΕ ή ΑΠΕ). Επίσης αξίζει να το μελετήσετε.

- eye.minedu.gov.gr/rhocadownload/ekpedeftko_yliko/deigmatiko.pdf, για βοήθεια στην χρήση - αξιοποίηση

